

4

5de jaargang nr. 4 okt-nov-dec 2007

Meander

natuurpunt

Natuur rondom Leie, Schelde en Zwalm

MEANDER

is het regionale contactblad voor de leden van de Natuurpuntafdelingen Schelde-Leie, Scheldevallei, Vlaamse Ardennen, Oudenaarde, Ronse en zwalm.vallei en voor de verschillende werkgroepen. Iedereen is welkom op onze activiteiten, ook niet-leden. Deelname aan wandelingen is steeds gratis en vrijblijvend

Lidmaatschap: Wie zich binnen onze regio aansluit bij Natuurpunt vzw krijgt automatisch ook driemaandelijks **MEANDER**.

Ledenadministratie

Arsène en Yvette Benoot, Gampelaaredreef 67
9800 Deinze, tel. 09/386.38.95,
arsene.benoot@skynet.be,
zwalm.vallei: Bart Magherman, Leonce
Roelsstraat 5, 9620 Zottegem,
09/360.09.99, b.magherman@scarlet.be

Redactie

Jo Buysse, tel. 09/385.52.89
email: jozef.buysse@scarlet.be
Johan Cosijn, tel. 055/30.98.10
email: johan.cosijn@telenet.be
Norbert Desmet, gsm 0494/65.33.91
email: desmetnorbert@hotmail.com
Rik Desmet, tel. 09/386.46.63
email: desmet.rik@scarlet.be
Philip Vergeylen, tel. 09/361.26.80
email: philip.vergeylen@scarlet.be

Foto's worden bezorgd aan:

jozef.buysse@scarlet.be

Werken mee:

Arsène Benoot, Pieter Blondé, Wim Bracke, Peter Breyne, Jo Buysse, Johan Cosijn, Ronny De Clercq, Dominiek Decleyre, Gilbert De Ghesquière, Emiel De Jaeger, Daan Dekeukeleire, Rik Desmet, Norbert Desmet, Geert De Sutter, Karel De Waele, Jurgen Dewolf, Ann Doutreloigne, Marc Espeel, Dieter Geenens, Bryan Goethals, Filip Keirse, Luc Menschaert, Yvette Moerman, Gerard Mornie, Eddy Saveyn, Eric Van Colenberghe, Kris Vandekerckhove, Eddy Vandenabeele, Michel Vander Vennet, Bernard Van Elegem, Jacques Vanheuerswyn, Paul Vandenbulcke, Niko Van Wassenhove, Philip Vergeylen, Hugo Verschelden, Maxime Watteyne.

Kaaffoto: Elfenbankjes door Jacques Vanheuerswyn

Achtergrondfoto's: p. 13: Marc Espeel; p. 21: Gerard Mornie; p. 24-25: Gilbert De Ghesquière.

Oplage: 2100.

Gedrukt op cyclusprijs 90 g bij 'Druk in de Weer' Gent.

3	Beste natuurvrienden
4	Eventjes zwammen
8	Dubbelgangers met zwarte petjes
12	Zwartkopmezen in de tuin
13	Vogels ringen
14	De mediawatcher
15	Zwalm.vallei breekt kot af
17	Verslag zomerreis naar Roemenië
18	Cursus Natuur In Zicht Deinze
18	Cursus Vlaamse Ardennen gids
	Kalender: uitneembaar katern
19	Back to the future
20	Gezenderde Purperreigers op trek
21	Nieuw bosreservaat Kluisbos
22	Latijn en Grieks en Websites fotograferen
23	De Grote wegsak
24	Geen zomerreis in 2008
25	Dagboek van een groenling
26	Vogelwaarnemingen juni tot augustus 2007
27	Rode eekhoorn boert goed
28	De vogelaar
29	Bosvleermuis, nieuwe soort voor Oost-Vlaanderen
30	Weekend in de Our-vallei in augustus 2008
31	Vogelnieuws uit Nederland
32	DVD over de natuur in West-Vlaanderen
32	Steek je geld in de grond!
32	Abonneren op Meander en Open huizendag
34	Vijfde fruithappening van het RLVA
34	We delen in de vreugde
34	We delen in de rouw

Beste natuurvrienden

Peter Breyne

Oktober! De zomer is gepasseerd en we zullen ons die niet lang herinneren! Een typisch Belgisch kwakkelzomertje met te veel regen en te koud. Te weinig aangename, zonnige dagen; te weinig leuke dagen om al dan niet met het gezin de natuur in te trekken. Er zal ons niet veel blijven van de zomer 2007. Maar hopelijk heeft iedereen toch een paar fijne dagen in de natuur gehad om aan terug te denken. Ondertussen hebben ze ons een mooie, zachte nazomer beloofd; afwachten maar wat het geeft. Desondanks waren er gedurende de vakantiemaanden terug tal van activiteiten in onze regio en ook het najaar belooft interessant te worden. Mag ik jullie speciale aandacht vragen voor de 'Dag van de Natuur' op 17 november? En meer specifiek voor de boomplantdag die doorgaat in Ronse in samenwerking met de gezinsbond. Alle gezinnen waar afgelopen jaar een kindje werd geboren, worden uitgenodigd om een boom te planten. Maar als je kindje reeds 2 of 3 jaar is, ben je ook nog welkom. Toch een uniek geschenk voor je nieuwe spruit! Ik en mijn vriendin zullen er alvast zijn met onze Kamiel. Voor meer details kan je terecht in deze Meander of op onze website. Daar vind je trouwens ook informatie in verband met de andere activiteiten die dit jaar nog plaatsvinden.

Maar laat me nog eens terugkomen op de voorbije zomer. Hadden ze geen extreme zomers voorspeld? Is het klimaat niet aan het veranderen? Deze zomer was er niets van te merken. Maar één zomer maakt het klimaat niet. Geef toe, we blijven maar horen over records die sneuvelen en over extreme toestanden herender. Bosbranden, droogteenerzijds, overstromingen anderzijds, tot ijsvrije polen toe... Daarnaast zijn er de Vale gieren die uit wanhoop Spanje verlaten en tot bij ons verzeilen, de Processierupsen die voor een plaag zorgen, de vele exoten die voor problemen zorgen. Waar gaat het naartoe en wat eraan te doen? Voorlopig weet niemand het exact, maar feit is wel dat iedereen bijdraagt aan het veranderend klimaat en de extreme situaties. Zelfs de grootste sceptici

kunnen niet ontkennen dat de opwarming veel te snel verloopt. Het is dus geen natuurlijk fenomeen, maar daar moet ik jullie allicht niet meer van overtuigen. Kunnen jij en ik er iets aan doen? Uiteraard! Alle beeftjes helpen. Ik wil hier echter niet stil staan bij de milieuvriendelijke maatregelen die via allerhande kanalen worden verspreid. Naast het beperken van energieverbruik, vervuiling en schadelijke stoffen, is het ook van kapitaal belang dat we de resterende inheemse natuur en soortenrijkdom rondom ons vrijwaren en koesteren. Het is een reservoir van de genetische diversiteit die aanwezig is en die behouden moet blijven. Daarom kopen we natuurgebieden en beheren we onze reservaten. En ook hierbij kan iedereen een bijdrage leveren. Steun onze werking en onze inzet om de natuur in eigen streek te vrijwaren. Ik denk daarbij in de eerste plaats niet aan een financiële bijdrage (welke uiteraard steeds welkom is) maar wel aan een engagement. Door deel te nemen aan onze activiteiten, door de websites en de fora te bezoeken, door lid te worden van een werkgroep, weten we dat je interesse betoont in onze regionale werking en kunnen we een duidelijk signaal geven naar het beleid toe.

Maar het kan beter: voel je je niet geroepen om een eigen inbreng te hebben, om je stem te laten horen, om je kennis en ervaring te delen? Wil je actief deelnemen aan de besluitvorming, de activiteiten of de werkgroepen? Laat dan van je horen! Iedereen is welkom en we appreciëren alle denkpistes. Dat je geen natuurfreak of expert hoeft te zijn in één of andere niche, daar ben ik het beste bewijs van. Ik kan bij wijze van spreken geen beuk van een eik onderscheiden maar draai toch mee in de vereniging en kan me profileren. Zo is het bij Vlaamse Ardennen *plus*: iedereen is welkom en vindt er zijn plaats. Wil je in het bestuur zetelen, wil je een activiteit organiseren, wil je de bijeenkomsten van de werkgroepen bijwonen, wil je een leuke ervaring, een waarneming, een recept of een reisverslag publiceren in Meander, wil je tussen pot en pint bespreken wat er in je tuin leeft, denk je dat de website beter kan of wil je er aan meewerken..., neem dan gerust contact op met iemand van het bestuur van de vereniging. Hopelijk tot binnenkort!

Eventjes zwammen

Eddy Saveyn

De herfst is er weer met zijn verrassende geuren en kleuren. De vogeltrek, de herfstvruchten en daarbij de enorme variatie aan paddenstoelen. Tijd om vooral in bossen en lanen op ontdekking te gaan. Maar ze staan er niet alleen mooi te zijn. Ze kregen een belangrijke rol toebedacht.

De paddenstoel die wij kennen is maar een deel van een zwam. De paddenstoel is enkel het vruchtlichaam te vergelijken met een appel van een appelaar. Het grootste deel van de zwam, zo'n 90 %, zit verstopt in de ondergrond nl. de zwamdraden. Dit zijn microscopisch kleine, draadvormige vezels. In de paddenstoelen ontwikkelen zich de sporen waarmee de voortplanting gebeurt. In tegenstelling tot planten zijn zwammen niet in staat tot fotosynthese. Daarom moeten ze noodzakelijke stoffen onttrekken aan levend of dood organisch materiaal. Volgens de manier waarop zwammen zich voeden kunnen we ze grofweg verdelen in drie groepen: **saprofieten**, **symbionten** en **parasieten**.

Saprofieten

De **grootste groep** zwammen bestaat uit **saprofieten**. Zij gedijen op dood organisch materiaal. Ze spelen vooral een rol bij het opruimen van afgestorven planten. Zonder hen zou de aardbol bedekt zijn met een kilometers hoge laag plantenresten die het leven onmogelijk zou maken. Misschien zag je reeds **Kogelhoutskoolzwammen**. Het zijn bruinzwarte onregelmatige bollen die voorkomen op dode takken of stammen van loofbomen, voornamelijk Essen. Buiten de Vlaamse Ardennen zijn ze in Vlaanderen vrij zeldzaam. In de Vlaamse Ardennen zie je ze geregeld. Speelt de aanwezigheid van kaphagen (die hoofdzakelijk uit Es bestaan) daarin een rol? Zoek maar eens in een oude kaphaag. Veel kans dat je deze soort vindt. Op dezelfde lokatie vind je ook geregeld het **Viltig judasoor**. Het is een broertje van het meer gekende Echt judasoor maar ziet er niet zo oorvormig uit. De gezoneerde randhoedjes zijn viltig behaard en lijken in bovenzicht op het Gewoon elfenbankje. Aan de onderzijde doet de gelatineuze structuur denken aan het Echt judasoor. Of heb je in je gazon van die heksenkringen van de **Weidekringzwam** die steeds uitdijen? Tot in de 19de eeuw geloofde men dat de kring het resultaat was van een nachtelijke ontmoeting tussen heksen. Zo zijn er bij de heksenjacht tijdens de 16de en 17de eeuw vrouwen naar de brandstapel verwezen omwille van een heksenkring in hun tuin. Intussen weten we dat een heksenkring ontstaat doordat uit een spore zwamdraden naar alle richtingen groeien en dan op de uiteinden vruchtlichamen vormen.

Het uitgroeiende mycelium (je weet wel, dat geheel van zwamdraden in de bodem) van de Weidekringzwam produceert blauwzuur, wat het gras aan de buitenkant van de groeicirkel doet afsterven en waar ze op teren. Beroemd zijn de 100 m in diameter en 300 jaar oude, onderling vergroeide heksenkringen van de Weidekringzwam op de heuvels rond Stonehenge. Van een kringetje in je grasveldje kan je dus maar beter genieten in plaats van je eraan te ergeren. Het gras herstelt zich wel. Heel wat saprofieten zijn dol op houtsnippers.

Kogelhoutskoolzwam

foto: Jacques Vanheuerswyn

Viltig Judasoor

foto: Eddy Vandenabeele

Je zag misschien al de oranje-rode slijmige hoeden van de **Oranje-rode stropharia**. Dit is een typisch voorbeeld van een soort die zich door de aanvoer van gehakseld materiaal van zeldzame tot algemene soort kon ontwikkelen.

Symbionten

De **tweede groep** wordt gevormd door de **symbionten**. Deze zwammen wisselen voedingsstoffen uit met planten. De plant staat een deel van de via fotosynthese geproduceerde

glucose af, terwijl de zwam een evenredig deel water en minerale voedingsstoffen uit de bodem haalt en aan de plant geeft. Meer dan 90 % van alle hogere planten gaat zo'n samenlevingsvorm aan. Bomen die een symbiose aangaan met zwammen groeien dan ook beter. Niettegenstaande de waardplant soms tot 20 % voedingsstoffen aan de zwam moet afstaan, zou hij de concurrentie met andere bomen niet overleven indien de symbiose met zwammen ontbrak. Dankzij de zwamdraden bereikt de boom een veel groter oppervlak om water en

dat korstmossen op plaatsen voorkomen waar geen enkel ander levend organisme kan leven, zoals stenen, zand, poolijs...

Parasieten

De **parasieten** vormen de **kleinste groep**. Ze gebruiken een levend wezen als voedselbron zonder iets in ruil te geven. Denken we maar aan de veelvuldig voorkomende **Honingzwammen** die geen al te beste faam genieten bij bosbouwers. Ze vergenoegen zich niet met dood hout alleen maar gaan actief op zoek naar nieuwe slachtoffers d.m.v. een soort uitlopers, die net zwarte dropveters lijken. In het donker geven deze rhizomorfen soms een spookachtig blauwig licht af. Op beschadigde oude eiken zie je wel eens de **Biefstukzwam**, een soort die zijn naam niet gestolen heeft. Zijn dikke rode vlees is zacht, sappig en geaderd net als rauw vlees. Het hout dat aangetast is door deze parasiet, krijgt hierdoor een donkere kleur en wordt voor veel geld verhandeld onder de noemer 'donkere eik'. Regelmatig voorkomend is ook de **Rupsenzwam** (niet te verwarren met de zeldzame feloranje Rupsendoder). Deze leeft op in de bodem ingegraven poppen van (dag)vlinders die als rups met sporen werden besmet. Ze komen vaak met meerdere exemplaren tegelijk vanuit een pop. De vruchtlichaampjes zien er wat koraalvormig uit en doen denken aan het Geweizwammetje. Deze soort wordt vaak over het hoofd gezien. Toch is het leuk om het vruchtlichaam voorzichtig uit te graven en op zoek te gaan naar de pop die iets dieper in de aarde zit. Een zwam die op Berken parasiteert zonder vruchtlichamen te vormen is de **Berkenheksenbezem**. De zwam is met het blote oog niet zichtbaar maar veroorzaakt wel opvallende vervormingen, zoals bezemachtige kluwens van kleine takjes die doen denken aan een bezem.

Slijmzwammen

Een geval apart vormen de **slijmzwammen**. Omdat ze geen zwamdraden vormen, worden ze niet tot het zwammenrijk gerekend. Aanvankelijk bestaan ze uit eencellige organismen die zich verenigen tot een zogeheten plasmodium dat zich over korte afstand kan verplaatsen. Later ontwikkelen zich vruchtlichamen waarin sporen gevormd kunnen worden. Slijmzwammen bevinden zich dus ergens tussen zwam en dier. Wellicht zag je ooit zo'n zwavelgele klodder tussen het mos of op een tak. Dan zag je een slijmzwam: **Heksenboter**.

Variatie

De **variatie** aan paddenstoelen is ongelooflijk. Laten we nog even verder grasduinen. In Wannegem-Lede moest na de Tweede Wereldoorlog in een villa naast het kasteel

Honingzwam

foto: Philip Vergeylen

Gele trilzwam

foto: Philip Vergeylen

mineralen uit de bodem te halen. Sommige zwammen zijn erg kieskeurig en gaan steeds een symbiose aan met dezelfde boomsoort. Zoek deze herfst maar eens in de Nazarethse bossen naar de **Gele ringboleet**. Zoek dan wel onder Lorken want ergens anders vind je ze niet. Symbiose met zwammen blijft niet beperkt tot bomen of struiken. Bij **korstmossen** is het begrip symbiose ten top gedreven. Deze organismen bestaan uit een alg en een soort zwam die zo op elkaar afgestemd zijn dat ze los van elkaar niet kunnen overleven. Zo'n combinatie tussen zwam en alg is zo succesvol

alle houtwerk volledig vernieuwd worden. Tijdens de oorlog werd onder de villa een grote geheime stokerij uitgebaat; de warme dampen waren immers een ideale omgeving voor de ontwikkeling van de **Huiszwam**. Deze soort zorgt heden ten dage nog steeds voor problemen in oude huizen. De zwam tast niet alleen bewerkt hout aan, maar ontwikkelt ook strengen die zich doorheen pleister en metselwerk wringen en zo vaak aangrenzende huizen binnendringen.

Gebruik

Gebruik van paddenstoelen is al heel oud. In 1991 werd in de Alpen aan een gletsjerrand het lichaam gevonden van een man die 5300 jaar geleden geleefd had tijdens de jonge steentijd. Men gaf hem de naam Ötzi naar het dal waar hij gevonden werd. De vondst was vooral zo interessant omdat hij een groot aantal gereedschappen en andere voorwerpen bij zich had die in het gletsjerijs bewaard bleven. Hij had o.a. stukken bij van twee verschillende zwammen. Een soort mogelijk voor medicinaal gebruik, de andere (Berkenzwam) als tondel. De zwam die bij ons in het verleden het best gekend was voor de vervaardiging van tondel of tonder was echter de **Echte tonderzwam**. Tonder was gemakkelijk ontvlambaar en maakte samen met vuursteentjes deel uit van de tondeldoos, een voorloper van de lucifer.

In bepaalde kringen is *Psilocybe semilanceata* of het **Puntig kaalkopje** geen onbekende als paddo. Deze soort is bij ons matig algemeen en bevat psilocybine, een stof die hallucinaties teweegbrengt. Ze worden reeds eeuwenlang gebruikt door Mexicaanse indianen. Het bezit ervan is in België verboden. In Nederland zijn ze wel te verkrijgen.

Truffels

Truffels zijn ondergronds groeiende paddenstoelen. Ze kunnen hun sporen dan niet laten verspreiden door de wind zoals de meeste andere paddenstoelen. Daarom scheiden ze lokstoffen af die Wilde zwijnen, herten maar ook eekhoorns en andere kleine knaagdieren aantrekken. Ze graven de rijpe truffels uit en eten ze op. De sporen kiemen vanuit de op de grond achtergelaten uitwerpselen. Ook bij ons komen truffels voor. Ooit was ik op stap met een mycoloog (=zwamdeskundige). Aan de voet van een naaldboom merkte hij een ondiep kuiltje op. Hij vermoedde dat daar een Rode eekhoorn gegraven had naar de **Korrelige hertentruffel**. Hij begon voorzichtig te graven en haalde een gaaf exemplaar naar boven. Een reeks verkeersslachtoffers onder

de Rode eekhoorns, verzameld in 2003 via het marternetwerk werden onderzocht. In 15 van de 20 onderzochte exemplaren werden in de maag- of darminhoud restanten gevonden van truffelachtigen. De truffelsoorten van bij ons bezitten echter geen culinaire kwaliteiten zoals de Perigord-truffel. Twee jaar geleden pronkte een restauranthouder uit Reninge met de eerste Belgische truffel van de soort Perigord-truffel. Daarvoor had hij grond en Eiken uit de Périgord laten overkomen om een truffelplantage aan te leggen. Na 11 jaar liet hij een varken los op zijn plantage dat na drie kwartier het eerste Belgische exemplaar bovenhaalde.

Wellicht heb je op maïskolven reeds de **Maïsbrand** (ook Builenbrand genoemd) waargenomen. Onze landbouwers zijn beducht voor aantasting van hun maïs door deze zwam. Tot vuistgrote ex. ontwikkelen zich daarbij op de kolven. In nog jonge toestand geoogst schijnen deze eetbaar onder de naam 'Mexicaanse truffel'.

Eetbaarheid

Toch raad ik ten eerste af om zelfgeplukte paddenstoelen te consumeren. Het aantal soorten is zo groot en heel wat soorten zijn slechts met de microscoop te determineren. De kans op vergissingen blijft hoog. In grote bossen zie je de laatste jaren wel eens plukkers die alles meenemen wat ze vinden. Met vrachten zie je ze onze grotere bossen verlaten op weg naar een professional die de oogst sorteert op eetbare soorten, dit in opdracht van horeca-zaken. Vaak zijn het mensen die afkomstig zijn uit landen waar men een pluktraditie heeft en waar het bosareaal vele malen groter is dan bij ons. Wil je toch eens iets anders proeven dan de **Gekweekte champignon** of een **Gewone oesterzwam** dan zijn er beslist alternatieven. Ik heb het niet over de gedroogde exemplaren in de winkel. Die zijn vaak in de natuur verzameld. In Nazareth is iemand die zich toelegt op het zelf kweken van paddenstoelen. Je hebt er keuze uit meer dan 20 soorten waarvan je materiaal kan bekomen om thuis zelf paddenstoelen te kweken. Neem maar eens een kijkje op **www.mycobois.be**. Maar dan ook blijft voorzichtigheid geboden. Soorten die voor de ene eetbaar zijn, veroorzaken bij de andere soms problemen. Wil je een nog niet eerder geproefde soort uitproberen, begin dan met één exemplaar. De aanduiding in boeken over eetbaarheid zegt dus niet alles. Ook de combinatie met alcohol kan bij een aantal soorten voor pijnlijke verrassingen zorgen. De **Kale inktzwam** is in dit opzicht misschien wel het meest gekend. Zij bevat de stof coprine, die een vergelijkbaar effect heeft als

het bij alcoholisme gebruikte medicijn Antabus. Het effect gaat na enkele uren over zonder schadelijke gevolgen. Alleen kan het meerdere dagen duren voordat je opnieuw alcohol kan consumeren. Maar geniet vooral door te kijken naar de oneindige verscheidenheid.

Bedreigingen

Paddenstoelen mogen dan al in bepaalde gevallen een gevaar vormen voor de mens, het is vooral de mens zelf die voor bedreigingen zorgt. In een recente Zwitserse studie werden proefvlakken over een periode van niet minder dan 29 jaar gevolgd. Uit de studie bleek dat vertrappeling (bijv. bij drukke recreatie) een duidelijke negatieve invloed had op het aantal en de soorten paddenstoelen. Ook vermesting leidde tot minder vruchtlichamen en bovendien werden de ondergrondse zwamdraden hierdoor aangetast. In de proefvlakken waar geplukt werd, was geen invloed merkbaar. Het ziet er dus naar uit dat we voor het behoud van een gezond paddenstoelenbestand meer aandacht moeten hebben voor de milieukwaliteit en vertrappeling dan voor het probleem van plukkers. Toch zou het plukken voor commerciële doeleinden zoals eerder vermeld, gebannen moeten worden. Paddenstoelen spelen immers een belangrijke rol als voedsel en als voortplantingsplaats voor tal van (kleine) dieren. Bovendien kunnen wandelaars door overmatig plukken niet meer genieten van de vruchten.

Beheer

In Nazareth was een **wegberm** gekend voor zijn paddenstoelenrijkdom. In de jaren 80 werd de berm met grof materiaal onder handen genomen en werd een flinke laag weggehaald, wellicht om een betere afwatering van de weg te bekomen. Bij de Wielewaal was er eventjes paniek. Lange tijd was er nog weinig te bespeuren. Heden ten dage is de wegberm zowel voor planten als paddenstoelen in goede doen. Door dit toevallig beheer werd gezorgd voor verschraving van de bodem. Een dergelijk voedselarm grasland is de ideale groeiplaats voor **Wasplaten**. Ze worden wel eens de orchideeën onder de paddenstoelen genoemd vanwege hun opvallende kleuren en zeldzaamheid. Hun aanwezigheid verwijst steeds naar ecologisch waardevolle terreinen. We vinden er in de berm nu het **Sneeuwzwammetje** en de **Zwartwordende wasplaat**. Zonder die ingreep was het nu misschien ook een banale wegberm geworden.

In je **eigen tuin** kan je door de aanwezigheid van

dood hout en oude bomen de zwammenrijkdom verhogen. Dood hout kan in alle maten en gewichten. Gehakseld hout bijvoorbeeld kan je al heel wat soorten opleveren. Wegens overbesteding en het verdwijnen van niet-bemeste graslanden gaan graslandpaddenstoelen achteruit. Misschien kan jouw grasmatje als toevluchtsoord dienen. Maar dan moet je wel zorgen voor de juiste groeiomstandigheden. Het toepassen van kunstmest en mosverdelingsmiddelen laat je dan best achterwege. Als je alleen maar wat mos in je gazon toelaat heb je al kans op bijvoorbeeld het **Oranjegeel trechtertje**. Dit kleinood heeft zijn naam niet gestolen: de plaatjes lopen sterk af op het steeltje en het oranjegele hoedje wordt geleidelijk trechtervormig. Speurend in mijn mosrijk gazon vond ik vorig jaar ook het **Gerimpeld mosoortje**. Deze soort is ongesteeld, nap- tot schelpvormig en met de rug aangehecht op levend mos waarop het parasiteert. Dit speciale soortje wordt als zeer zeldzaam opgegeven maar is m.i. mits wat speuren in menig mosrijk gazonnetje te vinden.

Boeken

Wens je je een **plaatjesboek** aan te schaffen dat je ook eens mee kan nemen op tocht dan is 'De grote paddenstoelengids' van Ewald Gerhardt heel degelijk. Ook een aanrader maar dan minder als veldgids is de 'Paddenstoelenencyclopedie' van Gerrit J. Keizer. Voor een zacht prijsje krijg je een degelijk boek met een zeer gevarieerd aanbod aan paddenstoelen, met veel ongewone soorten die je in andere boeken niet vindt. De bekende klassieker 'Paddenstoelen en schimmels van West-Europa' van Roger Phillips is momenteel herwerkt in het Engels. Hopelijk verschijnt hij ook in het Nederlands. Het groot formaat maakt het boek wel minder geschikt als veldgids. Wil je echt gaan determineren dan raad ik het boekje 'Sleutelen met fungi' van Hans Vermeulen aan. Dit boekje wordt ook gebruikt in de cursus paddenstoelen die momenteel loopt. Ik wens je nog een zwamrijke herfst!

Bronnen:

- Vermeulen Hans, 1999: Paddenstoelen, schimmels en slijmzwammen van Vlaanderen.
- Vermeulen Hans, 1998 en 2003: Mycomemo en Basis cursus paddenstoelen.
- Keizer Gerrit J., 1998: Paddenstoelenencyclopedie.
- Heem- en geschiedkundige kring 'Hulthim'. Kruishoutem, jaarboek 2003.
- Natuur.focus maart 2006.

Dubbelgangers met zwarte petjes

Luc Menschaert

Matkop en Glanskop

Als er een Matkop bestaat, bestaat er dan ook een Glanskop? Het zou een quizvraag kunnen zijn. Die men liefst niet stelt aan een kandidaat uit Vlaanderen, want die weet niets af van de natuur in zijn omgeving, aldus VRT-quizmaster Van Molle. Het antwoord is in elk geval ja. Alleen, die wetenschap is nog niet zo oud. Het was een Zwitser, Conrad von Baldenstein, die in 1827 ontdekte dat er van de bruine mezen met zwarte bovenkoppen uit zijn geboorteland eigenlijk twee soorten waren. In die tijd ging informatie nog niet bliksemsnel de wereld rond. Zo kwam het dat goed honderd jaar later de Nederlandse en Vlaamse vogelboeken het nog altijd hadden over één soort, de zwartkopmees. Geleidelijk is de kennis over de splitsing dan toch doorgedrongen en vonden de benamingen Glanskopmees en Matkopmees definitief ingang. Daarmee was alle verwarring nog niet weg. Nog vele tientallen jaren later bleef de verspreiding in Vlaanderen van die twee mezen, vooral van de Glanskop, slecht gekend. Dank zij een uniek nestkastenproject konden de grote lijnen in de jaren '60 dan toch worden uitgetekend.

Voorwaarde was wel dat de waarnemers de twee 'moeilijke' mezen uiteen konden houden. Een artikel in de Wielewaal (januari 1958) hielp de vogelliefhebbers van die tijd een heel eind op weg. Vijftien vlot lezende bladzijden lang bespreekt de auteur, Frans Grootaers, de veldkenmerken, de nestbouw en de broedbiologie van de Matkop en de Glanskop. De 'mees' in de namen is dan al weggefallen en dat zou zo blijven. Dit artikel gold lange tijd als een model, een werkstuk waar de Wielewaal als vereniging zonder blozen mee naar buiten kon komen. En inderdaad, met de kennis die het meegeeft komt ook de vogelaar (vogelspotter als u wilt) van vandaag beslagen ten ijs als hij in de natuur op zoek gaat naar onze twee mezen met hun zwarte petjes. Je kunt het document lezen of downloaden op volgend webadres: <http://www.vwg-vlaamseardennenplus.be/documents/glans-mat.pdf>

Vinnig baasje

Eén aspect leidt nog tot misverstanden: de naamgeving. De Glanskop heet immers in het Latijn

(niet zó 'n ramp), maar ook in het Duits en in het Engels (de voertaal van vogelaars in het buitenland) nog altijd 'moerasmees'. En dat is nu juist de biotoop waarin men die mees niet moet zoeken. Wil men met de Glanskop kennismaken, dan moet men naar het bos. Meer bepaald naar het loofbos van zowel Beuken als eiken, met ondergroei van soorten als Tamme kastanje, Hazelaar en Haagbeuk. Als de mezen in het voorjaar jongen te voeren hebben, zijn eiken opperbeste leveranciers van rupsen. In de wintermaanden schakelt de Glanskop deels over op plantaardige voeding, dan komt hij bijvoorbeeld beukenootjes zoeken op de grond.

In onze regio is het Kluisbos in Ruien een goede keuze. Want dat is een heus mezenbos, waarin al de zes zogenaamd 'echte' mezen broeden, zij het niet allemaal meer in de nestkasten die er nog altijd hangen. Als alle vogels lopen ook mezen het meest in

Glanskop

foto: Vilda

de kijker als de paartijd zich aanmeldt. Dan bakenen ze hun territoria af en zijn ze het lawaaiërger. Er vroeg bij zijn is de boodschap, want eind februari, begin maart al schudt de Glanskop de winter uit zijn veren. Glanskoppen zijn gemakkelijke mezen, in die zin dat ze even monter en nieuwsgierig van aard zijn als Pimpelmezen. Als ze ergens present zijn, laten ze dat graag horen. Kenmerkende geluiden voor de soort zijn een vinnig pie-tsjè en een herhaald tjè-tjè-tjè. Toch opletten, want het eerste geluid komt ook uit de keel van de Koolmees en het tweede lijkt wat op geluidjes van de Boomklever die dezelfde biotoop bewoont. Glanskoppen gaan tijdens hun voedseltochten niet al te hoog de kruinen van de bomen in, maar foerageren in de onderste takken van de bomen en in de hogere lagen van de ondergroei. In bosrijke streken (de Ardennen!) zijn deze mezen zeer goed vertegenwoordigd, daar is de Glanskop na de Koolmees en de Pimpelmees de algemeenste mees. Hij bewoont er ook veldbosjes, parken en grote tuinen.

Droefenis alom

Voor de Matkop één adres: het reservaat 't Dal in Heurne. We laten onze fiets aan het hek aan de ingang en wachten wat verder aan de Oude Scheldearm op wat komt. Het is herfst, de dag loopt ten einde, de vochtigheid komt uit de grond gekropen. De grote vogels als de Canadese ganzen in de wei, de Aalscholvers in de slaapbomen, de Meerkoeten en de eenden op het water interesseren ons nu niet, we zijn op zoek naar een kleintje. Een late Tijftjaf slaat alarm, ergens in de struiken tikt een Roodborst, een luidruchtige Merel vervliegt. Sie sie dèèh dèèh. Vanuit een wilg aan de waterkant komt een zeurderig roepje aangewaaid, nasaal van timbre en zo intens droevig dat het in naargeestigheid de tijd van het jaar de loef afsteekt. Oei, zit daar een vogeltje in de problemen? Nee hoor, het is onze doelsoort: de Matkop,

Matkop

foto: Gerard Mornie

zwartkopmees nummer twee. Daar komt hij al in het vizier. De wilgentakjes worden op mezenmanier geïnspecteerd en hop, daar vliegt hij naar de gracht, waar hij in de wirwar van de oeverplanten met zijn donkere snaveltje verwoed op een sigaar van de lisdodden gaat inhakken. Tijdens die actie laat hij zijn petje van alle kanten bewonderen. Is dat bovenkopje nu mat? Op het eerste gezicht wel, maar een paar seconden later zou men zweren dat er wat glans op ligt. De avondzon wellicht.

In Heurne bevinden we ons in de standaardbiotoop van de Matkop. Althans, van de ondersoort *rhenanus* die in West-Europa voorkomt. Dat zijn allerlei vochtige, vaak rivierbegeleidende terreinen, als moerassen met begroeiing van riet en struiken en bospartijen van zacht hout als wilg, berk, els en populier. In Vlaanderen is bovendien de knotwilg nooit ver weg. 't Dal in Heurne is zelfs een stukje moerasbos rijk, vol rottend wilgenhout, een vroegere wilgenakker uit de tijd van de mandenmakerij, die nu al tientallen jaren aan zijn lot is overgelaten. Pure matkopcountry kortom.

Opvallen in die omgeving doet de Matkop niet. Was er niet dat droefgeestige contactroepje, dan keek iedereen over hem heen. Als in het voorjaar de katjes aan de wilgentakken bengelen, brengt de wind vanuit die brokjes natuur een vol tjuu-tjuu-tjuu mee, tot zes à zevenmaal herhaald en op het einde lichtjes dalend. Opnieuw de Matkop, het mannetje nu dat die volle fluittonen allicht voor het wijfje ten beste geeft, maar bij de luisteraar op twee benen alweer een melancholische snaar laat trillen. Hetzelfde matkopmannetje heeft bovendien een echte zang in petto, met strofes die men niet aan een mees zou toeschrijven. In zijn artikel nam Grootaers het geluidenrepertoire van de Matkop en de Glanskop uitgebreid onder de loep, maar voor dat onderdeel van de matkopgeluiden moest hij passen. "Een met behulp van taalttekens niet weer te geven deuntje" noemt hij het. En inderdaad, het is een brabbelende voordracht van allerlei kwetterende toontjes. Ver draagt de zang niet, en de Matkop is er dan nog zeer zuinig op. Geen probleem, nu staat het hele geluidenrepertoire op CD of kan men het op het internet vinden. Ook de Glanskop laat in de paartijd soortgelijke zangstrofen horen.

Houthakker

In het bos zoekt de Matkop de vochtige delen op. Meer dan de Glanskop nog houdt hij zich in de onderbegroeiing op, waar het zonlicht met moeite en altijd getemperd de bodem haalt, in termen van dagvlinders, de clair-obscurzone waarin Bonte zandoogjes plegen rond te fladderen. In die bospartijen staan altijd wel wat vermolmdes stammetjes overeind. Ze zijn van levensbelang voor de Matkop, want hij hakt zelf zijn nestholte uit, het liefst nog in een dun boompje en gemiddeld wat hoger dan één meter boven de bodem. Bij gebrek aan geschikte boompjes komt ook een houten paal in aanmerking. Waar heel wat van die palen beschikbaar zijn, zoals vroeger in de Scheldevallei als afbakening van de weiden, komen de matkopoudjes in last. Welk paaltje gekozen? Allemaal uitproberen dan maar. Bij sommige palen werken ze alleen wat houtbrokjes los, die men dan aan de voet ziet liggen, bij andere zien ze de karwei wel zitten, voor eventjes dan, want verder dan de aanzet van een nestholte reikt hun ijver niet. Uiteindelijk is de keuze dan toch gemaakt en is de waarnemer er later getuige van hoe de beide oudervogels met voer in de bek recht in het ronde gaatje duiken dat als invliegopening dient. De fysionomie van de Matkop is aan dat ambacht van houthakker aangepast. Aangezien de Matkop een lichtgewicht is, moet de energie voor het hakwerk komen vanuit een grotere kop en goed ontwikkelde nekspieren. Een 'stierennek'

Matkop

Glanskop

Veldkenmerken

mat zwart	petje	glanzend zwart (mat bij eerstejaarsvogels)
groot, 'uitgewaaierd'	bef	klein
relatief grote kop; stierennek 'Mike Tysonmees' (vogels in de vlucht)	kop en nek	
lichtjes afgerond (middelste staartpennen het langst)	staart	recht of lichtjes gevorkt (buitenste staartpennen het langst)
lichte vlek op de armpennen (goed zichtbaar)	vleugelpennen	soms lichte vlek, maar onduidelijk

Vogels in de hand

meestal < 60 mm	vleugellengte	meestal > 60 mm
zeurt; nasaal sie-sie-dèh-dèh baltsroep mannetje: tju-tju tju (6 à 7 maal herhaald)	Geluid	scheldt; driftig pie-tjèh; tjè-tjè-tjè (herhaald)

niet in nestkasten (behalve in klein formaat);
altijd met bastvezels; hakt zelf nestholte uit;
laat zich niet zien bij verstoring

Nest

soms in nestkasten; mos, wol, dierenhaar
(als pimpelmees); komt soms in nestholte
uitgehakt door Matkop; Glanskop dominant
t.o.v. Matkop!
Komt kijken en alarmeren bij verstoring

foerageert ook dicht bij de grond, niet op
de grond
nogal schuw, vaak in dekking
zeer zelden op voedertafels

Gedrag

foerageert vaak op de grond (afgevalen
beukenootjes)
levendig, vaak buiten dekking
geregeld op voedertafels

zo luidt het in de moderne vogelgidsen.

In tegenstelling tot de Glanskop bewoont de Matkop ook naalddhout, in Vlaanderen (de Kempen!) vooral dennenbossen. In bergbossen van Europa komt hij voor tot aan de boomgrens. Hij is er een van de karakteristieke broedvogels. Het waren die Matkoppen die Conrad voor het eerst heeft beschreven. Ze zijn bovenaan grijs van uiterlijk, tot zelfs bijna wit op borst en buik, net als de Matkoppen die in Scandinavië en Noord-Rusland de taiga bewonen. Prachtige beelden van die bijna witte Matkoppen zijn te vinden op www.flikr.be.

Oost-Vlaamse mees

De Matkop daarnet in Heurne kwam wat te prompt voor de pinnen om geloofwaardig over te komen. Want zo dik vliegen die mezen nu ook weer niet. Erger nog: de Matkop boert in West-Europa serieus achteruit. Wel heeft hij altijd al gaten in zijn verspreidingsgebied gehad. Hoe is het bijvoorbeeld te verklaren dat er in Denemarken zo goed als geen Matkoppen broeden en in de buurlanden wel? Maar toch, overal waar nog niet al te lang geleden broedvogels zijn geïnterviewd

bleek de Matkop er op achteruitgegaan. In Nederland en Vlaanderen liefst met de helft sinds 1985. De oorzaken variëren van het uitdrogen van vochtige terreinen tot predatie van jonge Matkoppen in het nest door Grote bonte spechten. Eén stelling graaft dieper. Op de kaart van Europa en Azië heeft de Matkop grotendeels een continentale verspreiding. Hij is goed winterhard en legt in de winter voedselvoorraden aan. Tijdens zachte en vochtige winters hebben die voorraden extra te lijden van schimmels. Nu gaat de trend van de winters van de jongste jaren net naar vochtig en zacht. Zo is de achteruitgang van de Matkop misschien een onverwacht voorbeeld van de schade die de opwarming in onze fauna zal aanrichten.

Oude waarnemingen, in het kader van een nestkastproject, maken gewag van dichtheden die in het licht van de huidige toestand aan het ongelooflijke grenzen: 7 nestkasten op 20 bezet door Matkoppen in een kasteelpark in Petegem aan de Schelde, 17 nestkasten op 44 in naalddhout in Ursel, alles in 1965. Terecht werd de Matkop toen beschouwd als dé mees van Oost-Vlaanderen. In 1990 zag de situatie er heel wat minder rooskleurig uit. De Matkop was toen nog vrij goed vertegenwoordigd in de Scheldevallei, vooral

ten noorden van Oudenaarde, maar was zo goed als verdwenen in de Leievallei (behalve in de omgeving van Deinze) en in de beekvalleien gelegen tussen Leie en Schelde. Daar waren er wel nog broedgevallen in twee kasteelparken. In de Vlaamse Ardennen was hij aangetroffen in bossen en houtwallen, maar dat gedeelte van de regio was toen niet optimaal onderzocht. In de periode 2000-2002, ter gelegenheid van de inventarisatie op Vlaams niveau, werden in de regio gemiddeld 1 à 3 broedparen per hok van 25 km² vastgesteld, wat toch heel erg weinig is.

De recente waarnemingen dan. Een vogelliefhebber kan vandaag de dag zijn waarnemingen op twee manieren melden. Er is de website van de vogelwerkgroep Vlaamse Ardennen en het forum waarin men zijn eigen, of andermans waarnemingen van wat meer commentaar kan voorzien. Op het forum gaat het er lossen aan toe, er kan al eens, al dan niet in het dialect, een grapje af, en de voertaal neigt naar de beruchte tussentaal.

Op die manier kwam de Matkop voor 2006 en 2007 als volgt uit de bus:

- Scheldevallei: aanwezig in Zingem (Weiput) en Welden (Reytmeersen).
- Leievallei: geen waarnemingen.
- Gebied tussen Leie en Schelde: geen waarnemingen.
- Vlaamse Ardennen: aanwezig in Melden (Koppenberg), Ruien (Kluisbos), Kluisbergen (Paddenbroek en Centrale), Brakel (Burreken), Maarke-Kerkem (Eeckhoutbos), Ename (Bos t'Ename), Ronse (Tombele, Muziekbos, wandelpad en een zangpost 'niet ver van het centrum van de stad').

Glanskop: lichte daling

In het begin van de jaren '60 kwam de vereniging De Belgische Natuur- en Vogelreservaten op het idee om zogenaamde vrije reservaten in te richten. Veel moet men zich daarbij niet voorstellen. Meestal waren dat privé bossen of kasteelparken, waarin dan nestkasten werden opgehangen. Positief was dat de controleurs van die nestkasten op die manier gebieden bezochten waarin ze anders nooit toegang kregen, en zo nieuwe gegevens over broedvogels konden verzamelen. De nestkasten waren ultraklein: 9 cm x 9 cm als grondvlak bij 28 mm als diameter voor de invliegopening. Karig bemeten kastjes dus: een potig gebouwde ringer kreeg er zijn hand niet in. Met die geringe afmetingen hoopte men Ringmussen en Koolmezen uit de kasten te weren en zo de minder algemene mezen te bevoordelen. De nestkasten waren een succesverhaal. Vooral met betrekking tot de Glanskop kwamen nieuwe gegevens ter beschikking. Toen was van die soort alleen bekend

dat ze vooral in de grotere bossen rond Brussel en Leuven huisde. Maar of ze ook in Oost-Vlaanderen voorkwam? In 1962 werden in het Kluisbos in Ruien de eerste kasten uitgehangen. Meteen een schot in de roos: 2 broedgevallen van Glanskoppen op 20 kastjes. Eerste broedgevallen van de Glanskop volgden daarna in het Brakelbos (1964), Wannegem-Lede (1968), Dikkelvenne (1968), Wortegem (1969) en Huise-Lozer (1976). In bijna alle gevallen waren in die bossen al Glanskoppen geconstateerd voordat ze in de kasten kwamen nestelen. Men mag aannemen dat de Glanskop vanuit het Kluisbos (en wellicht vanuit de bossen van het aangrenzende heuvelland in Henegouwen) de voor zijn soort gunstige biotopen geleidelijk heeft ingepalmd, wellicht geholpen door het feit dat er nestkasten ter beschikking waren. In 1990 waren de meeste van die vroegere broedplaatsen nog altijd bezet en had de Glanskop intussen alle kasteelparken van het gebied tussen Leie en Schelde veroverd. Geïsoleerde broedplaatsen werden gemeld uit de Leievallei (Bachte-Maria-Leerne) en in het kasteelbos van Beerlegem. Intussen is men allang van de kleine kastjes afgestapt. Waar er nog nestkasten hangen, zijn die groter en worden ze haast uitsluitend door Koolmezen en Pimpelmezen ingenomen.

De inventarisatie van 2000-2002 heeft in grote lijnen dezelfde resultaten opgeleverd, al bleek de tendens voor de Glanskop een daling van de dichtheden in het westen (dus ook in onze regio) en een stijging naar het oosten toe, vooral in Limburg. Bij ons zijn er geen tekenen meer van uitbreiding, met als in het oog lopende uitzondering het Bos t'Ename, waar de Glanskop een tiental jaren geleden (eindelijk) is opgedoken.

Matkop: toekomst onzeker

Heeft het zin het nestkastenexperiment van de jaren '60 te herhalen? Tenslotte gaf het resultaten die stonden als een huis, ook voor de Matkop, want van die soort was tot dan toe bekend dat ze vrijwel nooit in kasten kwam nestelen. Waar in het bos echter voldoende natuurlijke nestgelegenheden voorhanden zijn, zijn er geen nestkasten nodig. De voedselvoorraad in het voorjaar wordt gedeeld door insectenetende vogels die holten bewonen en door andere die vrijstaande nesten maken. Nestkasten begunstigen de eerste categorie. Als men in overweging neemt dat in de bossen van de Vlaamse Ardennen broedvogels van de tweede categorie, als Fluiter, Boompieper en

Nachtegaal, op de rand van de afgrond staan, of er al in zijn getuimd, moet men de soorten die nestkasten bewonen dan niet nog eens een handje toesteken. In die zin geeft het Bos t'Ename het goede voorbeeld: er hangen geen nestkasten en er ligt en staat een overvloed aan dood hout in het bos. Die vorm van beheer vindt meer en meer ingang en wordt de jongste jaren ook bij privé bouseigenaars aan de man gebracht. En toch gaat het ook in Ename met de Matkop in dalende lijn. Is er dan nog wel een toekomst voor die soort?

Net als de Glanskop is de Matkop een pure standvogel. Nieuwe broedgebieden worden vooral door zwerfende eerstejaarsvogels veroverd. De verplaatsingen die Matkoppen daarbij afleggen zijn eerder klein (< 20 km) en bovendien zijn er in onze regio niet zo heel veel vogels bij betrokken. Wat de Matkop betreft, lijkt een herkolonisatie van de Leievallei en het gebied tussen Schelde en Leie op korte termijn dan ook uitgesloten. Het zal al een succes zijn als we deze mees in de Scheldevallei en in de Vlaamse Ardennen kunnen behouden. In de Scheldevallei kan het gebied ten noorden van Oudenaarde, gelegen tussen de Ohiobrug in Eine en de brug in Gavere, de hoogste troeven uitspelen, want daarin liggen zowel uitgelezen als potentieel goede Matkopbiotopen als de Reytmeersen in Welden, 't Dal in Heurne, Grootmeers, Mesure, de Weiput en het Reytbos in Zingem, de Kaaihoeve in Meilegem, het sluis in Asper en een deel van het kasteelbos in Gavere.

Eigenaardig genoeg is de situatie van de Matkop in de Vlaamse Ardennen nog altijd onvoldoende gekend. In het Kluisbos zouden momenteel geen Matkoppen meer broeden en ook uit kleinere bossen als het nabije Ingelbos is de soort verdwenen. Aan de andere kant, alle huidige gegevens over de Matkop uit Ronse en omgeving zijn afkomstig van één enkele waarnemer, die regelmatig op stap gaat én trouw al zijn waarnemingen op het forum zet. Die vaststelling laat toe te veronderstellen dat wellicht toch nog een aantal paartjes onopgemerkt zijn gebleven.

Zwartkopmezen in de tuin

Luc Menschaert

Vogelliefhebbers die alleen maar in hun tuin naar vogels kijken, het is een uitstervend ras, maar ze bestaan nog. Wat is de kans dat zo een type plots oog in oog staat met één van de twee zwartkopmezen? Het hangt ervan af waar de tuin ligt. In Zingem bijvoorbeeld (Scheldevallei, geen bos van betekenis) is de kans op een Glanskop zo goed als onbestaande. Voor Heurne (steile flank Scheldevallei, kasteelpark), dat net ten zuiden van Zingem ligt, is er een ringvangst in een tuin van een Glanskop op 9 september 1996, en twee waarnemingen sinds 1998. Wie in de Vlaamse Ardennen dan weer in zijn tuin mezenvoer uithangt, krijgt vroeg of laat wel eens een Glanskop over de vloer. Een bos in de nabijheid is een pluspunt. Aan de andere kant, in de topic 'Vogels in en rond de tuin' van

het forum is voor 2006 en 2007 geen enkele waarneming te bespeuren van Glanskoppen op winterse voederplaatsen, wel van twee exemplaren op 28.08.06 in Ronse, dispersie van jonge vogels wellicht, waarbij de waarnemer opmerkt: 'een ongewone verschijning aan ons huis'.

In diezelfde topic komt evenmin de Matkop aan bod. Als ze 's winters wat

Glanskop

foto: Gerard Mornie

rondzwerfen op zoek naar voedsel, komen Matkoppen zo al heel zelden op mezenbollen af (Heurne: 2 x sinds 1979). De rest van het jaar blijven ze in het bos of houden ze zich in hun typische vochtige biotopen op. Dus gelden dezelfde regels als voor de Glanskop: de eigenaar van een tuin in de omgeving van een broedgebied moet geduld oefenen, maar mag blijven hopen, vooral op uitzwermende jonge exemplaren.

De al genoemde tuin in Heurne zal wel een uitzondering zijn. Hij grenst aan een kasteelpark en het reservaat 't Dal ligt vlakbij. Sinds 1979 zijn er 99 Matkoppen geregistreerd, 45 van 1979 tot 1988 en 54 van 1992 tot 2006. De tendens is dus dalend, van 4,5 naar 3,6 geregistreerde vogels per jaar, maar meer uitgesproken als men in aanmerking neemt dat de ringinspanningen in de tweede periode groter waren dan in de eerste. Maar evengoed blijkt uit die gegevens dat Heurne nog altijd een prima terrein is voor Matkoppen. Houden zo.

Vogels ringen

Norbert Desmet

Makkelijker gezegd dan gedaan, dit moest men onwillekeurig denken als men de installatie bekeek die de mensen van CREX, de vogelringgroep van onze afdeling, hadden opgesteld op 25 augustus 2007. Ze waren neergestreken in het Paddenbroek, kersvers reservaat in beheer van Natuurpunt in Kluisbergen onder impuls van Thijs Lietaer, kersvers conservator en ringer! Meer dan 100 m staande netten waren twee dagen voordien met zorg opgesteld en om alles in banen te leiden was Thijs in het gebied zelfs blijven slapen... Er waren 13 deelnemers om 's morgens in die hebben het zich niet beklagde. We kregen deskundige uitleg van Daniël Packet en Marcel Lauwers, maar ook de andere leden van de werkgroep waren aanwezig. Heel de activiteit gaf ons een mooi inzicht op de vogeltrek.

Heggenmus bv. trekt overdag.

Ringen geeft ook een goed zicht op de soorten die in een gebied aanwezig zijn en waar we met onze kijkers nauwelijks enig idee kunnen van vormen. Zo ving men in totaal 13 Blauwborstjes, overigens zoals alle soorten schitterend om te zien in de hand. En daarnaast meer Rietzangers dan men er ooit zou verwachten. Een Sprinkhaanzanger verdween voor onze ogen uit de netten en was direct in de moerasvegetatie opgelost, zoals we van de soort gewoon zijn... En daarnaast ook Rietgors, Zwartkop, Tuinfluiter, Grasmus, Roodborst, Heggenmus en Koolmees, de dag voordien ook Matkop, Fitis en Tjiftjaf. Daarmee leren we dat er ook piekdagen zijn zoals bij de twee laatste soorten. Vandaag geen van beide soorten.

Ringen geeft ook inzicht op leeftijd van de vogels en ook in het verloop van de rui: van jeugdkleed rui naar eerste en tweede jaarskleed is voor velen onder ons een ingewikkeld affaire. Uit de hand en met deskundige uitleg lijkt het plots een stuk eenvoudiger. Zeker als dit uitgelegd wordt aan de hand van de

Daniël Packet en Thijs Lietaer bij het ringen van onder meer Blauwborstjes en een IJsvogel

foto's Dieter Geenens

Veel soorten trekken 's nachts en daar hebben de meeste vogelkijkers zoals wij bij dag weinig zicht op. Tegen de morgen stopt die trek en komen de vogels naar beneden om te rusten en voedsel te zoeken. Ringers gebruiken daarbij vogelgeluiden om ze in de buurt van hun netten te doen landen. Ook het gebied speelt een rol: vanuit de lucht zijn de waterpartijen zoals van het Paddenbroek wellicht goed te zien en de watervogelgeluiden lokken op zich al een heel aantal soorten die men er eigenlijk niet zou verwachten. Zo was de verassing de Waterrietzanger, een soort die erg zeldzaam is en een kleine populatie heeft in de door een autoweg bedreigde moerassen van Polen. Goede start dus voor Thijs de nacht voor onze activiteit.

Ringen geeft ook een mooi zicht op het verloop van de trek bij verschillende soorten. Zo waren op dit tijdstip bij ons bv. de Kleine karekieten talrijk en waren de Bosrietzangers al sterk in aantal afgenomen. De trek van de Zwartkop daarentegen komt nog maar goed op gang. Dit zijn allemaal nachttrekkers, de

vedette van deze ochtend: de IJsvogel. De kleur van de pootjes, de schubbetjes op de veren, de bek... en dan meteen een ring om zijn poot de rest van de familie tegemoet. De IJsvogel heeft er wellicht tweemaal dit jaar jongen grootgebracht. Ondertussen hoorden we twee Witgatjes maar de lokgeluiden hadden op deze soort duidelijk geen vat.

Boeiend was het zeker, overgoten met een heerlijk beleven van de opkomende zon boven de nevels van dit toch wel rijke maar kleine en kwetsbare natuurgebied. Ik denk dat het ook past om hier even de aandacht te trekken op het vrijwillige werk van de ringers, die zonder enige financiële tegemoetkoming ieder jaar opnieuw duizenden vogels ringen. Ondertussen zien we projecten lopen die veel lichter wegen en toch zwaar gesubsidieerd worden. Zeer veel dank namens alle deelnemers voor het vele werk, de inzet en de uitleg en de mobilisatie op zondagmorgen. Het was meer dan de moeite!

De mediawatcher

We vlooden weer de krant uit op zoek naar wetenswaardigheden. Ook al is het dan komkommertijd, we vonden weer veel het vermelden waard.

Maaïen en kappen

Acht vrijwilligers van Natuurpunt werkten twee dagen in de Grootmeers, het 19 ha groot reservaat in de Scheldemeersen te Zingem. (26/6/2007).

'k Zag (twee) beren

Eén van de vorig jaar uitgezette beren in de Pyreneeën werd er van de sokken gereden. Autopsie wees uit dat de beer een maand voordien ook al eens beschoten was, ge kunt niet zeker genoeg zijn...

Schape: blauwtong

Het blauwtongvirus (zie vorige Meander) houdt deze zomer lelijk huis onder de schape. Wekelijks waren er wel berichten over weer nieuwe haarden.

Everzwijnen: berg uw kinderen

Vlaanderen is in de ban van Everzwijnen. Zowel in het Brugse als in Midden-Limburg zorgen Everzwijnen voor schade en worden zowaar argeloze wandelaars met hondje onverhoeds overvallen. Er wordt overlegd en een politiker uit het Brugse wil zelfs het leger inschakelen. Waar zouden die Everzwijnen toch vandaan komen?

Damherten: een communautair staartje

De Damherten van de Kluis worden een grensoverstijgend probleem. Het gemeentebestuur van Kluisbergen wil de Damherten laten afschieten maar in het naburige Mont de l'Enclus willen ze daar niet van weten. Kluisbergen betreurt dat Mont de l'Enclus "het sentimentele laat primeren boven de zin voor verantwoordelijkheid en veiligheid van de inwoners en bezoekers van Kluisbergen en Mont de l'Enclus". Mont de l'Enclus zegt 'non', als dat maar niet op de onderhandelingsafel komt (25/6/2007). Op 12/9/2007 verscheen er een nieuw bericht, ditmaal over het actiecomité Red het Hert. Dit comité beschuldigt het gemeentebestuur ervan dat het bewust de waarheid achtergehouden heeft. Volgens het comité draait alles om een lokale landbouwer die in 2006 een klacht indiende voor schade aan zijn gewassen.

Nog maar eens Fort, een never ending story

Het gemeentebestuur van Vloesberg eist van Fort een

herstel van het D'hoppebos in zijn oorspronkelijke toestand. Fort had er een aanzienlijk aantal beuken gekapt. (6/7/2007).

Water: afval

Het zuiveren van het afvalwater dreigt voor mensen die niet kunnen aangesloten worden op de riolering een dure zaak te worden. Tegen 2012 moet al het afvalwater gezuiverd worden. Dit betekent voor ongeveer 70.000 Vlaamse gezinnen dat ze zelf moeten voorzien in een waterzuiveringsinstallatie. Geschatte kostprijs: 6000 EURO. Er wordt voorgesteld dat de gemeenten zelf zouden instaan voor plaatsing én controle. (23/08/2007)

Water: Aquafin

Het actiecentrum 't Uilekot uit Herzele bundelt op een site alle klachten i.v.m klachten over wateroverlast en Aquafin. Volgens Filip De Bodt leiden rioleringswerken van Aquafin stevast tot meer waterellende. (21/8/2007)

Water: vissen

De Dender is van een open riool geëvolueerd tot een 'matig vervuilde rivier'. Door de inspanningen op het gebied van waterzuivering zwemmen er toch alweer 19 soorten vissen in de Dender (21/8/2007). Ook in de Zenne waagt zich al eens een visje (31/8/2007). Zoals eerder al gemeld zit er ook in de Leie weer vis. Tussen Deinze en Astene halen vissers regelmatig mooie Paling naar boven. Al hoort die waarschijnlijk momenteel nog eerder in de categorie Klein Gevaarlijk Afval thuis...

Water: overstroming

Het bekkenbeheerplan voor de Bovenschelde is goedgekeurd. In het kader daarvan zullen langs de Molenbeek in Ronse en Opbrakel en langs de Maarkebeek en de Zwalm overstromingsgebieden worden gerealiseerd.

Gas

Fluxus krijgt over de hele lijn een positief advies voor de aanleg van de lijn Brakel-Haaltert. De Vlaamse commissie voor ruimtelijke ordening veegt de voorstellen voor een alternatief tracé van tafel. Het gaat al om de zesde gastransportleiding door Brakel (24/8/2007).

Hallo?

De rechtbank van Gent oordeelde dat een zendmast van Belgacom in Petegem binnen de dertig dagen moet afgebroken worden. Wordt ongetwijfeld vervolgd. (27/6/2007 en 23/08/2007).

Ssst...

Gegevens van de wereldgezondheidsorganisatie (WHO) leren dat jaarlijks tienduizenden mensen om het leven komen door lawaai. Alleen al de continue blootstelling aan verkeerslawaai in Europa is verantwoordelijk voor tot drie procent van alle dodelijke hartaanvallen. Frans Halsema zong het al zo veel jaren geleden: "vluchten kan niet meer, schuilen nog wel..." (23/08/2007).

Sorry, maar nog eens over teken

Van de site van de Vlaamse Jager geplukt: 'dodelijke teken eisen opnieuw drie slachtoffers in Turkije'. (2/7/2007). Tekenen kunnen er drager zijn van de Congo-Krim virale hemorrhagische koorts. Op dezelfde site een berichtje van Belga dat uit voorlopige cijfers blijkt dat er in 2006 iets minder gevallen (302) van de ziekte van Lyme waren dan in 2005 (313). Onderzoek leert dat 10 % van de teken besmet is en dat 1,1 tot 3,4 % van de mensen met een tekenbeet ook daadwerkelijk de ziekte krijgen (9/7/2007)

Daar zit muziek in

Het Agentschap voor Natuur en Bos kocht in het Muziekbos in Ronse 33,5 ha privébos. Hierdoor wordt het toegankelijk deel in één klap drie keer zo groot. Bij de aankoop horen ook de Geuzentoren (19de eeuw), een Gallo-Romeinse grafheuvel en een oude bospoel (11/07/07).

MRSA.

MRSA is de ziekenhuisbacterie die op zichzelf geen bedreiging vormt maar wel bij verzwakte mensen fatale gevolgen kan hebben. Bij 68% van de varkenshouders is een MRSA-stam aanwezig en bij de varkenshouders zelf en hun familie komt de bacterie in 37,6 % van de gevallen voor. Verontrustende cijfers toch. (13/9/2007).

Waar rook is...

Eind augustus werd Kluisbergen opgeschrikt door walmen zwarte rook uit de schouwen van de centrale van Electrabel. Volgens de woordvoerder van Electrabel was er niets aan de hand en was dit enkel het gevolg van het heropstarten van de installaties. (31/8/2007).

Asbest.

Filip Meirhaeghe, mountainbiker, reed op 30 september de elf km lange asbestroute in. Met deze ludieke actie vestigde het actiecomité nogmaals de

aandacht op de installatie van een asbeststort in de oude groeve. Ondanks de opschorting door het beroep van stad Ronse gaan de voorbereidingen in de groeve blijkbaar gewoon door. (29/8/2007).

Dag van de Natuur: Natuurpunt zwalm.vallei breekt het kot af !

Naar goede jaarlijkse gewoonte organiseert natuurpunt zwalm.vallei een grote werkdag op de 'Dag van de Natuur'. Dit jaar trekken we naar het gebied 'Jan de Lichte' te Velzeke (deelreservaat van 'Middenloop Zwalm'.

Een van onze hooilandpercelen moet daar dringend worden aangepakt. Dit was een voormalige weide met een oud schuilhok voor het vee. Dat bouwsel zijn we echter liever kwijt dan rijk. We vragen dus letterlijk uw hulp om het kot af te breken.

We breken niet alleen af, we bouwen ook weer op. Met het maaisel van dit perceel en de takken van enkele knobomen gaan we een winterverblijf bouwen waarin muizen en andere kleine zoogdieren kunnen overwinteren. Het maaisel verzamelen en versleuren van de takken is een pak werk waar we vele handen voor zullen nodig hebben.

U bent van harte welkom op zaterdag 17 november om 9u30 aan Jeugdheem De Populier, Letterkouter 8 te Velzeke. Wat je zeker nodig zult hebben zijn botten en (werk)handschoenen. We hebben een beperkt aantal rieken en harken, wie kan brengt dus best zijn eigen materiaal mee (zet uw naam er op).

's Middags krijgen de deelnemers soep; we voorzien ook drankjes gedurende de dag; boterhammen breng je zelf mee. Afsluiten doen we met een gezellig moment rond het kampvuur.

Neem voor meer inlichtingen contact op met Dominiek Decluyre 0499/80.89.20 of Bart Magherman 09/360.09.99.

Bezoek <http://users.skynet.be/wielewaal>, de site die informatie geeft over natuurbeleving en observaties van vogels, planten en insecten in onze regio en andere plaatsen in binnen- en buitenland

Van Rotskruiper tot Stalinorgel in Roemenië

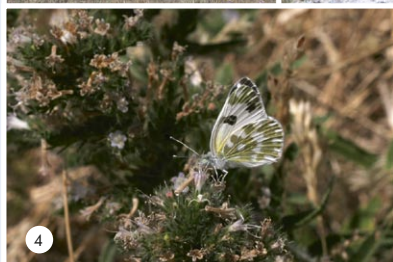
1

2

3

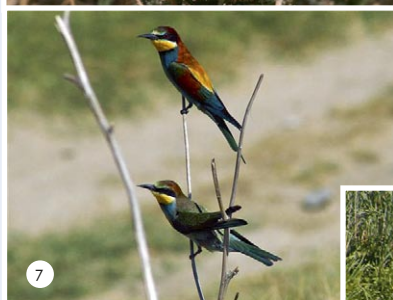
4

5

6

7

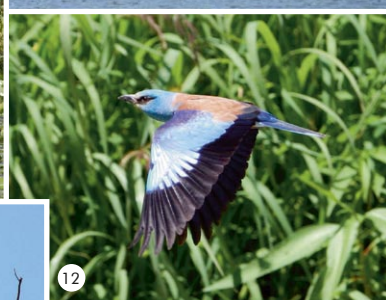
9

10

8

12

- 1 Ontmoeting; Jo Buysse
- 2 Rotskruiper; Eric Van Colenberghe
- 3 Syrische bonte specht; Maxime Watteyne
- 4 Resedawitje; Jacques Vanheuerswyn
- 5 Siesel; Johan Cosijn
- 6 Ralreiger; Johan Cosijn
- 7 Bijenëter; Geert De Sutter
- 8 Bootjevaren 1; Ann Doutreloigne
- 9 Kroeskoppelikaan; Geert De Sutter
- 10 Bidsprinkhaan; Geert De Sutter
- 11 Kleine zilverreigers; Maxime Watteyne
- 12 Scharrelaar; Eric Van Colenberghe
- 13 Bootjevaren 2; Jacques Vanheuerswyn
- 14 Stalinorgel; Karel De Waele

11

14

13

Dubbele zomerreis naar Roemenië: een ornithologisch en botanisch hoogtepunt

■ Michel Vander Vennet

Toen het moment van de inschrijvingen voor de voorbije zomerreis aangebroken was, duurde het exact twaalf minuten vóór de twintig plaatsen ingenomen waren. En diezelfde dag was er reeds een wachtlijst met dertien namen van leden die gehoopt hadden er ook bij te zijn. Er was dus wel enig potentieel voorhanden om een tweede reis te boeken, wat dan ook gebeurde.

Reisbestemming Roemenië bleek een schot in de roos. Onze onbekende en meest recente E.U.-partner bleek een land vol verrassingen en tegenstellingen te zijn. Dat konden we van 7 tot 17 en van 17 tot 27 juli ten overvloede ervaren.

Op zaterdag 7 juli vertrok de eerste groep. De vlucht Brussel – Zürich – Boekarest verliep zo goed als probleemloos. Tijdens de landing op de Roemeense luchthaven Otopeni werd al meteen een eerste cliché rechtgezet. Als we al gedacht hadden in een land terecht te komen, waar we in de landbouw nog de sporen zouden zien van grote gecollectiviseerde boerderijen, dan keken we vanuit het vliegtuig naar een lappendeken van lange smalle percelen in alle tinten van groen en bruin, de Langemeersen in de buitenwijken van Boekarest, zeg maar.

De ontvangst in de luchthaven was allerhartelijkst en dat zou zo zijn gedurende de twee reizen. Daniël Petrescu zou onze gids zijn gedurende de eerste dagen. Hij werd daarna opgevolgd door de al even sympathieke en goedlachse Florin Palade. Op weg naar de Karpaten keerden we meteen terug naar onze kindertijd, ergens in de jaren vijftig. Langs de weg reden, tussen moderne BMW's en Audi's, kleine boerenkarren, gevuld met hooi en getrokken door één enkel paard. Een paar kilometer verder kruisen we een begrafenisstoet: het lijk in een open kist, enkel bedekt met gaas, wordt door vrienden en verwanten letterlijk ten grave gedragen. Tijdens een korte rustpauze drinken we onze eerste Roemeense biertjes terwijl zwaluwen af en aan vliegen.

Laat in de avond komen we aan in het dorpje Zarnesti in de Karpaten, met straten waar men veiligheidshalve best niet sneller rijdt dan 40 km/u, waar huizen en

tuinen hermetisch van de straat zijn afgesloten, met de onvermijdelijke grauwe woonkazernes op de achtergrond. Het wordt even stil in de bus: zo'n arm dorp hadden we niet verwacht. Maar een deur wordt geopend en een stralend lachende patron verwelkomt ons met open armen in zijn kraaknette, gezellige pension. Na het drinken van de (zelfgestookte?) palinka is onze reis definitief begonnen.

's Anderendaags trekken we de bergen in. In een kloof starten we onze dagwandeling. Daniël stopt aan enkele karrensporen: het wemelt er van de Geelbuikvuurpadden. Langs een snelstromend beekje hipt een Waterspreeuw en vliegt de Grote gele kwikstaart af en aan. Wat verder kunnen we de spectaculaire vlucht van de Rotszwaluw en de Alpengierzwaluw bewonderen. Daniël weet waar we ons lunchpakket moeten aanspreken: een grijs-robijnrode schicht vliegt voorbij: we zitten bijna met onze neus op het nest van een Rotskruiper. Terwijl de gesofistikeerde fototoestellen ratelen als kalasjnikovs zit een Zwarte specht op een dennentop te paraderen. Maar ook de plantenliefhebbers kunnen vingers en duimen aflikken. Op de streeplijst van Karel neemt het aantal soorten zienderogen toe. Als alles netjes op papier gezet is zijn het er 158.

De verplaatsing van de Karpaten naar de Donaudelta duurt een hele dag. We rijden langs grauwe industriesteden, maar we stoppen ook aan een weide, met een planten- en vlinderrijkdom, waar we in Vlaanderen enkel kunnen van dromen.

Het (figuurlijk) hoogtepunt van de reis is de vierdaagse op de Donaudelta. Tijdens de rondvaart doorheen de vele kanalen en kanaaltjes varen we voortdurend in het gezelschap van zowat alle Europese reigersoorten (enkel de Roerdomp laat zich niet horen of zien). IJsvogels flitsen heen en weer, Scharrelaars ontlokken talloze oh's en Roze en Kroeskoppelikanen trekken in grote of kleine formaties voorbij. Samen met de vele Dwergaalscholvers, waadvogels, stern en rietvogels en overvliegende roofvogels (waaronder de Zeearend) maken ze dit paradijs compleet.

Een tocht vanuit het dorpje Letea over de zandwegen, in een omgebouwde kar, getrokken door een kreunende, krakende tractor wordt een ervaring om nooit te vergeten. Het gegil van de dames doet het testosterongehalte van de boer-taxichauffeur naar gevaarlijke hoogten stijgen. Gelukkig wordt er halt gehouden en kunnen we de zandduinen en de restanten van een oerbos verkennen. We noteren er 'Griekse lianen' en o.a. een 670 jaar oude eik naast

alweer een ruime verscheidenheid van planten. Op het einde van die dag staat de teller op 102 soorten.

Na de Donaudelta staan er drie dagen kennismaking met de Dobrogea op het programma. In deze regio valt minder dan 300 mm neerslag per jaar en het is een echt steppegebied. Op het eerste gezicht is het landschap uiterst dor en lijkt er nauwelijks enig leven voor te komen. Maar vooral voor de botanici was deze regio, met zijn vele endemische soorten een aards paradijs. Onze tweede gids Mihai, de lokale plantenspecialist, loodste de geïnteresseerden van de ene specialiteit naar de andere zeldzaamheid. De vogelkijkers denken allicht met veel genoegen terug aan de waarneming van de Grielen en aan de lunch onder de kolonie Roodpootvalken.

Maar ook hier, in dit dunbevolkte gebied, met een overduidelijk hard bestaan voor de plaatselijke bevolking, maar met zijn uitzonderlijke botanische rijkdom, vormen illegale steengroeven en bouwactiviteiten dezelfde bedreiging als bij ons in België. Om de streek te beschermen moest naast het IBIS reisagentschap een strijdvaardige organisatie opgericht worden. Net zoals het Milieufront Omer Wattez in onze Vlaamse Ardennen staat de Eco Pontica Foundation daar op de bres om de natuurrijkdom van de regio te beschermen tegen al te ijverige zakenlieden.

Aan alle liedjes komt echter een einde, zelfs aan Roemeense. Wij keren terug naar Vlaanderen met herinneringen aan een land vol contrasten, met beelden van arme, maar gastvrije mensen, een plantenlijst met 536 soorten en een vogellijst met 168 soorten, bijeengesprokkeld in één van de meest spectaculaire landschappen van Europa.

Cursus Natuur In Zicht Deinze

Deze groene basiscursus richt zich tot iedereen die de eerste stappen zet in de natuur. Het is de eerste schakel in het CVN-cursustraject natuurgids. Van deelnemers wordt geen enkele voorkennis vereist. Tijdens een tiental activiteiten maakt u kennis met planten, dieren, ecologie, landschappen en biodiversiteit. Natuurkennis en natuurbeleving vullen elkaar aan tijdens binnenactiviteiten en excursies in de meest interessante natuurgebieden van Deinze. Na deze cursus heeft u een basisinzicht in de natuur om u heen. U weet ook waar u terechtkunt om meer van

de natuur te genieten of om de natuur een helpende hand toe te steken. Wie de smaak te pakken heeft, beschikt over de nodige voorkennis om aan de cursus natuurgids deel te nemen.

De cursus zal doorgaan in de kelder van de Stedelijke Bib van Deinze (ingang naast het stadhuis, Markt 21) op de zaterdagen 23 feb, 1, 8 en 15 maart, 5, 12, 19 en 26 april, en op 3 en 17 mei 2008, telkens van 9u30 tot 12u. Het cursusgeld bedraagt 60 euro te storten op rek. nr. 404-3076041-29 t.a.v. CVN met de vermelding NIZ Deinze (betalen met opleidingcheques mogelijk). Het handboek is in de cursusprijs inbegrepen.

Meer info op <http://www.c-v-n.be/> en www.stadsbosdeinze.be of voor vrijblijvende inlichtingen contacteert u:

CVN Oost-Vlaanderen Pieter Blondé 055/33 54 49, pieter.blonde@c-v-n.be,

of Wim Bracke: 09 380 01 03 brackeuyttersprot@skynet.be.

Cursus Vlaamse Ardennen gids

Speciaal voor natuurgidsen wordt een cursus over de verschillende facetten van de Vlaamse Ardennen georganiseerd gedurende de eerste week van april 2008. Meer info in volgende Meander of bij pieter.blonde@c-v-n.be of 055/33 54 49.

**Bezoek de website van
Natuurpunt Vlaamse Ardennen plus
<http://vlaamseardennenplus.be>**

de wassende maan c.v.
biodynamische tuinbouwcoöperatieve
beekstraat 35, 9800 astene - deinze
tel 09-386.82.14 of 09-386.98.79

openingsuren winkel:
- donderdag 14 - 19u
- vrijdag 9 - 19u
- zaterdag 9 - 18u

www.dewassendemaan.be

IWG: Invertebratenwerkgroep 'Lampyrus'

JNM: Jeugdbond voor Natuurstudie en Milieubescherming

KBE: Kern Werkgroep Bos t'Ename

KRB: Kern Rondom Burreken

KZ: Kern Zingem

MOW: Milieufront Omer Watzet

NWB: Nationale Werkgroep Botanica

ODU: Natuurpunt afdeling Oudenaarde

PWG: Plantenwerkgroep Natuurpunt Vlaamse Ardennen-plus

RO: Natuurpunt afdeling Ronse

SL: Natuurpunt afdeling Schelde-Leie

SV: Natuurpunt afdeling Scheldevallei

TW: Trage Wegen vzw

VA: Natuurpunt afdeling Vlaamse Ardennen

VA-plus: Natuurpunt Vlaamse Ardennen plus.

VWG: Vogelwerkgroep (vroeger WVO)

WMB: Werkgroep Munkbosbeekvallei

ZV: Natuurpunt afdeling zwalm.vallei

ZWG: Zoogdierenwerkgroep

MUZIEK IN HET BOS zondag 14 oktober 2007

tussen 14.30 en 17.00 uur

Stadsbos Deinze

(verzamelen aan De Ceder - gratis toegang)

organisatie: Samenwerkingsverband Stadsbos Deinze

Zaterdag 13 oktober 2007

■ **PWG+SV: Plattelandsgemeente-flora, deel 2.** Gids: Karel De Waele, tel. 09/386.45.60. Samenkomst om 14u aan de kerk van Semmerzake. Einde om 17u. De ganse namiddag studie van de flora van één km², hok D3-51-21, waarbij diverse determinatiewerken gebruikt worden en aldus verschillende veldterminatiekenmerken van de flora aangeleerd worden. Ook voor geïnteresseerde beginners.

Meebrengen: laarzen, loep, flora's.

Zondag 14 oktober 2007

■ **SL: Daguitstap naar het landschapspark te Mariemont en een kerk te Soignies (Henegouwen).** Gids: Paul Geeroms, tel. 092/82.24.08. Samenkomst om 9u aan de kerk van Petegem-Deinze (rotonde op het kruispunt Kortrijksesteenweg met Tweebruggenlaan). Kostendelend rijden. Het park, in Engelse landschapsstijl, bevat een harmonieuze mengeling van grasvelden, vijvers, eeuwenoude bomen en exotische boomsoorten, waartussen monumentale beelden staan, en waar zich de romantische ruïnes van het paleis van Karel van Lotharingen verheffen. Meebrengen: goede wandelschoenen. Er is ter plaatse een restaurant, maar je kan uiteraard ook je picknick meenemen.

Zaterdag 20 oktober 2007

■ **NWB: Plantenstudiedag in Kortrijk (W-VI).** Gids: Willy Herremans, tel. 056/21.82.72. Samenkomst om 9u op de parking tegenover het Vlasmuseum (in de Sabbelaan) naar de universiteit toe (afrit 2 van de E17, richting Hoog Kortrijk, naar de Hallen en vanaf daar de wegwijzers volgen). Einde om 17u. De ganse dag planteninventarisatie in kmhok E2-32-44, met de stadsrand en de omgeving van de Hallen en de KULAK, waarbij ook het gebruik van verschillende plantenboeken aan bod komt. **Aansluitend vergadering voor het opstellen van de kalender 2008.** Voorstellen kunnen ook vooraf telefonisch of schriftelijk doorgegeven worden aan André Van den Bergh, Vitsgaard 9, 1745 Opwijk, tel. 052/35.05.18, e-mail: andre.vandenbergh@skynet.be. Meebrengen: laarzen, loep, flora's, lunchpakket met drank. Botanisten van onze regio kunnen voor kostendelend vervoer contact nemen met Karel De Waele (tel. 09/386.45.60).

Zondag 21 oktober 2007

■ **SL+VWG: Simultaantrektelling op de Zijldegemkouter te Kruishoutem.** Gids: Paul Vandenbulcke, tel. 0475/34.65.86. Samenkomst om 8u15, we tellen zeker tot 11u en bij goede omstandigheden ook nog in de namiddag. Wegens de aanwezige maïs kunnen we eventueel wat verder staan, om goed uitzicht te hebben. Meebrengen: warme kledij, verrekijker, ev. telescoop, vogelgids.

Donderdag 25 oktober 2007

■ **IWG: Evolutie van de insecten** door Ronny De Clercq. Info: Anne Fobert, tel. 055/21.01.37. Samenkomst om 19u30 op de Woeste Hoogte, Hotondstraat 2, 9600 Ronse. Ontdekkingstocht in de wonderlijke wereld van de ongewervelde dieren. Vanavond stappen we een gans eind terug in de tijd en bekijken de evolutie van de insecten. Einde rond 22u30.

Zaterdag 27 oktober 2007

■ **SV: Powerpointvoorstelling 'In het spoor van de Inca's op trektocht door het land van de condor.'** Jeroen Vanheuverwijn en Lies De Mol brengen een reisverslag over een trektocht doorheen Zuid-Peru. Afspraak in zaal 'Amigo' (vroeger Stedelijk Centrum) in de Heurnestraat te Heurne. Aanvang om 20u stipt. Einde omstreeks 22u30. Inkom: € 2,5 per persoon, € 5 per gezin.

Zondag 28 oktober 2007

■ **VA+TW+MOW: Klavertje-vier-wandelingen te Ruien in het kader van de 'Dag van de trage weg'.** Gidsen: Filip Keirse, tel. 055/38.78.83, Norbert Desmet, tel. 0494/65.33.91, Karel De Waele en Dirk Seigneur. Samenkomst om 14u op de parking van het zwembad 'recreatieoord Kluisbos'. Om de naam 'klavertje vier' alle eer aan te doen kun je een keuze maken uit vier lusvormige wandelingen (4-6-8 km) te Ruien. Houdt u van wandelen of

erop uit trekken? Bent u een buitenmens met een hart voor de natuur? Gebruikt u wel eens een doorsteekje bij u in de buurt? Als u meehelpt, is het mogelijk onze trage wegen te redden. Daarvoor is een flink stuk sensibilisatie van burgers én besturen nodig. Maar minstens even belangrijk is actie op het terrein. Op de Dag van de trage weg zorgen we voor beide. Einde om 17u. Meebrengen: laarzen of goed schoeisel. **Zie aparte aankondiging op de achterflap.**

Donderdag 8 november 2007

■ **IWG: Determinatie Bodemdieren** door Ronny De Clercq. Info: Anne Fobert, tel. 055/21.01.37 Samenkomst om 19u30 op de Woeste Hoogte, Hotondstraat 2, 9600 Ronse. De bodemdieren hebben een bijzondere taak op onze aarde. Zij zetten o.a. allerhande afval om in compost. Vanavond schenken we bijzondere aandacht aan de determinatie van deze diertjes. Einde rond 22u30. Meebrengen: loop, bino, determinatietabellen, staaltjes bodem of compost.

Zaterdag 10 november 2007

■ **Powerpointvoorstelling over de reis naar Sardinië en Sicilië** door Jacques Vanheeuverswyn. Aanvang om 20u in Parochiehuis, Hulstraat 27 te Asper. Einde omstreeks 22u30. In april 2006 trok Natuurpunt met Karel De Waele naar Sardinië. Voor de pauze brengt Jacques de hoogtepunten uit deze veertiendaagse rondreis. In april 2007 verbleef Jacques met zijn familie 2 weken in Sicilië. Diverse orchideëngroeiplaatsen werden bezocht op dit eiland dat door de Etna overheerst wordt. Ook een oversteek naar de vulkaan Stromboli was een hoogtepunt. Ook cultuur en geschiedenis worden niet vergeten! Inkom € 2,50 (max. € 5 per gezin). **Zie aparte aankondiging op de achterflap.**

Zondag 11 november 2007

■ **KBE+OUD: Herfstwandeling in Bos t'Ename.** Gids: Guido Tack, 0474/90.02.30. Samenkomst om 9 uur aan het Provinciaal Museum Enname op het Beaucarneplein. Einde omstreeks 12u. Meebrengen: laarzen of wachterdichte stap schoenen.

Woensdag 14 november 2007

■ **VWG: Vergadering van de Vogelwerkgroep in het Stedelijk Centrum te Heurne**, o.l.v. Paul Vandenbulcke, tel 0475/34.65.86. Aanvang om 20u. Einde om 22u30. In een goed uur trachten we de agendapunten te bespreken, waarna in een lossere sfeer een thema, voorstelling of kwis rond vogels aan bod komt. Het thema van de afsluitende kwis of diashow kan een week voor datum gevonden worden bij 'activiteiten' op onze VWG-website: <http://www.vwg-vlaamseardennenplus.be/>.

**Zaterdag 17 november 2007
dag van de natuur**

■ **RO: Geboortebosplanting in de Pyreneeën te Ronse** in samenwerking met de Gezinsbond. Leiding: Philippe Moreaux, tel. 055/21.88.87. Samenkomst om 9 u bij de parking in de Jagersstraat en in de Ooststraat (= zijstraat van de Elzeelsestwg): voorbereiding van de activiteit van de namiddag door besturen van NP Ronse + Gezinsbond Ronse. In de namiddag om 14u: Gezinnen waarin dit jaar een kindje geboren werd, planten een hoogstamboom in het reservaat van Natuurpunt. Natuurpuntleden helpen bij de voorbereiding en de praktische uitvoering. Einde omstreeks 17 u. Meebrengen: laarzen, spade, werkhandschoenen.

■ **KRB: Dag van de Natuur in Het Burreken.** Verantwoordelijke: Filip Hebbrecht, tel 055/49.55.63. Samenkomst om 9u aan Perrevelde N°14 te Zegelsem.

Voor wie de handen uit de mouwen wil steken een mooie gelegenheid. Hooilandbeheer, vrijhouden van het wandelpad, maaien van een ingesloten veldje. Aanplanten van houtkanten en uitrasteren van het nieuwe begrazingsblok. 's Middags is er soep en broodjes voorzien voor wie zich vooraf inschrijft. Einde omstreeks 16 u.

■ **KZ: Dag van de Natuur in de Grootmeers te Zingem.** Verantwoordelijke: André Vandecapelle, tel 09/384 29 73 of 0498/45 93 42. Samenkomst om 8u30 aan de Scheldebrug te Zingem, kant Zingem rechtover de Weistraat. Er worden wilgen geknot. Einde omstreeks 17u. Meebrengen: Zaag, kapmes of bijl, laarzen, handschoenen.

■ **OUD: Houtkap Bos t'Ename.** Verantwoordelijke: Guido Tack, 0474/900230. Om 9u verzamelen aan de loods in de Braambrugstraat. Er wordt een houtkap georganiseerd op het perceel Ketelboter.

■ **SL+MOW+JNM: Dag van de Natuur in het natuurgebied 'Dender' aan de Goedstraat in Wontergem.** Verantwoordelijke: Rik Desmet, tel. 09/386.46.63. Samenkomst om 13u15 aan de kerk van Deinze of om 13u30 aan de kerk van Wontergem. Wij eindigen deze natuuractiviteit omstreeks 17u met een hapje en een drankje. Meebrengen: Laarzen en werkhandschoenen.

■ **ZV: Werkdag 'breek het kot af' in het gebied 'Jan de Lichte' te Velzeke** (deelreservaat van 'Middenloop Zwalm') met 's middags soep en 's avonds kampvuur. Zie voor meer details op p. 15.

Zondag 18 november 2007

■ **RO: Geboortebosplanting in de Pyreneeën te Ronse deel 2.** Leiding: Philippe Moreaux, tel. 055/21.88.87. Samenkomst om 10 u bij de parking in de Jagersstraat en in de Ooststraat (= zijstraat van de Elzeelsestwg). We planten van het 'bosplantsoen' om het eerste deel van de te beplanten akker helemaal vol te krijgen + eventueel nog afwerken van de dag er voor. We werken tot alles afgewerkt is. Meebrengen: laarzen, spade, werkhandschoenen.

Donderdag 22 november 2007

■ **IWG: Determinatieavond invertebraten.** Info: Anne Fobert, tel. 055/21.01.37 Samenkomst om 19u30 op de Woeste Hoogte, Hotondstraat 2, 9600 Ronse. Tijdens deze vergadering determineren we hoofdzakelijk ongewervelden van ons lopend inventarisatieproject in het natuurreservaat Boschheide. Zelf meegebrachte invertebraten determineren we natuurlijk ook. Meebrengen: bino en determinatieboeken. Einde omstreeks 22u30.

Zaterdag 24 november 2007

■ **SV: Diavoordracht: 'de Natuur in de Braziliaanse Pantanal en de Amazone'.** Johan Verbanck en Nand Fiems brengen je op deze avond een spetterende diavoordracht (twee maal 45 min). Gelieve een warme pullover mee te brengen, want je gaat van tekst en beeld 'koude rillingen' krijgen... Als opwarmer lees je de **aparte aankondiging op de achterflap.** Aanvang om 20u stipt in Zaal 'Amigo' (vroeger Stedelijk Centrum) bij de kerk te Heurne. Einde omstreeks 22u30. Inkom € 2,50 (max. € 5 per gezin).

Zondag 25 november 2007

■ **VA+TW: Tragewegenwandelingen te Zulzeke.** Gids: Filip Keirse, tel. 055/38.78.83. Samenkomst om 14u aan de kerk van Zulzeke. We wandelen in het centrale deel van Zulzeke. Tweederden van het parcours is langs onverharde wegen met prachtige vergezichten over deze deelgemeente. Verschillende aspecten rond het tragewegenbeleid worden

toegelicht. Einde omstreeks 17u. Meebrengen: laarzen of goed schoeisel, verrekijker.

Zondag 2 december 2007

■ **SL: Familiale wandeling in de Oud-Mooreghem- en Spitaelsbossen.** Gids: Lieven Kinds, tel. 09/383.71.39. Samenkomst om 14u aan café 't Stokerijtje, op de baan Wortegem-Waregem. Aandacht voor historische ecologie, omvorming van naaldhout en voor zwammen. Einde omstreeks 17u. Meebrengen: laarzen of goed schoeisel.

Donderdag 6 december 2007

■ **IWG: Determinatieavond invertebraten.** Info: Anne Fobert, tel. 055/21.01.37 Samenkomst om 19u30 op de Woeste Hoogte, Hotondstraat 2, 9600 Ronse. Tijdens deze vergadering determineren we hoofdzakelijk ongewervelden van ons lopend inventarisatieproject in het natuurreservaat Boschheide. Zelf meegebrachte invertebraten determineren we natuurlijk ook. Meebrengen: bino en determinatieboeken. Einde omstreeks 22u30.

Zaterdag 15 december 2007

■ **SV: Diavoordracht: 'Fauna en flora van Kameroen en Centraal Afrikaanse Republiek'.** In het voorjaar van 2006 bracht Bernard Van Elegem 6 weken door in de Centraal Afrikaanse Republiek en Kameroen. Hij bezocht er een laaglandregenwoud dat deel uitmaakt van het Congo-bekken en de bergregenwouden in het westen van Kameroen. Bernard brengt je tijdens de diareeks uitgebreid verslag van de flora en fauna van het gebied. Aanvang om 20u stipt in Zaal 'Amigo' (vroeger Stedelijk Centrum) bij de kerk te Heurne. Einde omstreeks 22u30. Inkom € 2,50 (max. € 5 per gezin). Voor meer info: zie **aparte aankondiging in dit nummer op blz. 33.**

Zondag 16 december 2007

■ **RO+VWG: Watervogels kijken in Uitkerke / Zeebrugge.** Gids: Philippe Moreaux, tel. 055/21.88.87. Samenkomst: om 8u aan het station te Ronse of 8u30 aan de kerk te Eke. Meebrengen: laarzen, vogelgidsen, picknick en drank. Einde omstreeks 17u.

Donderdag 20 december 2007

■ **IWG: Boktorren,** door Bertie Schiettecatte. Info: Anne Fobert, tel. 055/21.01.37 Samenkomst om 19u30 op de Woeste Hoogte, Hotondstraat 2, 9600 Ronse. Vanavond wordt speciale aandacht besteed aan de boktorren. Welke soorten zijn er? Hoe zijn ze te herkennen? Waar zijn ze te vinden? Einde rond 22u30. Meebrengen: loep, bino, determinatietabellen

Zaterdag 22 december 2007

■ **WMB: Werkdag in natuurgebied Munkbosbeekvallei.** Verantwoordelijke: Laurent Flostroy, tel 0498/67.71.09. Aanplant van houtkant. Samenkomst om 9u30 aan de kerk van Dikkele, einde voorzien rond 16u30. 's Middags is er verse soep en brood met beleg. Meebrengen: laarzen!

Zondag 30 december 2007

■ **VWG+SV: Vogeluitstap langsheen Blokkersdijk, linker Schelde-oever, Verdrongen land van Saeftinge.** Gids Jacques Vanheueverswyn, tel. 09/324.09.42. Vertrek om 7u aan de kerk te Eke. Meebrengen: laarzen of waterdicht schoeisel, verrekijker, picknick en drank. Einde omstreeks 17u.

Woensdag 9 januari 2008

■ **VWG: Bijeenkomst met nieuwjaarsreceptie van de Vogelwerkgroep uitzonderlijk in het Kasteel Liedts in het Liedtspark te Oudenaarde,** o.l.v. Paul Vandenbulcke, tel 0475/34.65.86. Aanvang om 20u. Einde rond 22u30. Het vergaderdeel trachten we kort te houden, waarna een receptie volgt en voorstelling van Bart Heirweg's 'best of'-fotoreeks over vogels uit onze eigen streek.

Zondag 13 januari 2008

■ **SV+VWG: Vogeltocht voor beginnende vogelkijker te Zingem.** Gids: Jacques Vanheueverswyn, tel 09/324.09.42. Samenkomst om 8u30 aan de Scheldebrug te Zingem. Einde om 11u30. We tellen Mesureput, Weiput en Grooten Bulck. Meebrengen: verrekijker, laarzen, vogelgids.

Zondag 20 januari 2008

■ **KBE+OUD: Nieuwjaarswandeling.** Gids: Guido Tack, 0474/900230. Het startschot weerklinkt om 9u aan het Provinciaal Museum Enamel op het Beaucarneplein. Traditionele nieuwjaarswandeling in Bos t'Enamel met aansluitend legendarische receptie. Meebrengen: laarzen of waterdicht schoeisel en flinke appetijt.

Zaterdag 26 januari 2008

■ **V: Powerpointvoorstelling: 'Spanje en Finland in vogelvlucht'** door Gerard Mornie. In het eerste deel gaan we in vogelvlucht over 5 verschillende Spaanse reservaten (van de Pyreneeën over Villafafilla, Sierra de Gredos en Extremadura tot Coto Doñana). In het tweede deel krijgen we een verslag van een twee weken durende reis in de omgeving van Oulu en Kuusamo (Finland) met vooral de nadruk op de speciale uilen die er voorkomen. Aanvang om 20u stipt in Zaal 'Amigo' (vroeger Stedelijk Centrum) bij de kerk te Heurne. Einde omstreeks 22u30. Inkom € 2,50 (max. € 5 per gezin). **Zie ook de aankondiging op blz. 33.**

Steun onze reservatenwerking en stort een bijdrage op het rekeningnummer 293-0212075-88 van Natuurpunt. Giften vanaf 30 euro geven recht op belastingvermindering. Vermeld het projectnummer en kies uit deze mogelijkheden:

Ofwel: algemeen reservatenfonds Vlaamse Ardennen *plus* projectnummer 6699 of:

Naam	Projectnr	Naam	Projectnr	Naam	Projectnr
Bois Joly	6625	Kordaalbos	6605	Parkbos-Uilenbroek	6136
Bos t'Enamel-Volgegembos	6121	Langemeersen	6076	Perlinkbeekvallei	6204
Bovenlopen Zwalm	6142	Maarkebeekvallei	6670	Pyreneeën-Tombeles	6667
Burreken	6602	Middenloop Zwalm	6160	Rooigembeekvallei	6669
Feelbos-Kalkoven	6185	Munkbosbeekvallei	6151	Vuilbroek	6126
Grootmeers	6650	Nukerkebos-Bosheide	6641	Wijmier	6141
Heurnemeersen	6063	Ooidonkmeersen	6109	Zeverenbeekvallei	6082

POLET ACCOUNTANCY BVBA
Boekhouding - Fiscaliteit - BTW

Eenmanszaken - Vennoetschappen

Pascal Polet

Meiweg 30, 9870 Zulte

Tel: 056/61.53.27

Fax: 056/61.79.01

Gsm: 0476/44.90.91

Email: polet.accountancy@skynet.be

Boomkwekerij
DE BOCK LV

Wij zijn specialisten in:

*Sierheesters, Rozen, Bamboes,
 Vaste planten, Coniferen, Sierbomen,
 Haagplanten, Fruitbomen.*

Pelikaanstraat 89
 9700 Oudenaarde - Nederename

Tel: 055/30.24.80 (bedrijf)
 Fax: 055/31.35.83

LE ROY RINASSUR BVBA

Warandestraat 17, 9810 Nazareth
 Tel: 09/385.44.60 - 09/385.61.32
 e-mail: leroy@rinassur.be

verzekeringsmakelaar nr. 13839

ALLE BELEGGINGEN - LENINGEN
VERZEKERINGEN

uw kwaliteitsfoto's in 1 uur

Koen Snauwaert

SPECTOR

NIKON OLYMPUS

Stationsstraat 63 - 8790 Waregem

Tel: 056/60.52.16

TUINAANLEG
EN - ONDERHOUD

alle snoeiwerken
 ook verlagen van bomen

MICHAEL BEKAERT

Ganzendam 9 - 9890 Vurste
 Tel: 0497/43.01.79

Vanmmeslaeghe

de specialzaak voor
 verrekijkers, telescopen
 sterrenkijkers

Nederstraat 20
 9700 Oudenaarde
 055/31.18.01

grote keuze, alle merken

speciale condities voor
 Natuurpunt-leden

BOEKHANDEL

Nederstraat 42 - Hoogstraat 37
 9700 Oudenaarde

Tel: 055/31.44.77

Fax: 055/30.03.45

P.V.S.
 electronic
 developments
 b.v.b.a.

E L E K T R O N I C A

ontwerp - productie - repair

Voor alle inlichtingen: 055/49.60.12 of
info@pvpsed.com

Neerstraat 28, 9636 Nederzwalm. BE 866.983.228

Solid partners
flexible solutions

FORTIS
BANK

Naamloze vennootschap
 Warandeborg 3
 B 1000 Brussel

B.T.W. BE 403.199.702
H.R. Brussel nr. 76034

TUINAANLEG

specialiteit
 opritten en terrassen

tuinarchitect

VAN COLENBERGHE ERIC

Pontstraat 72 - 9870 Zulte
 Tel. / Fax: 056/60.40.21

Office Partners

méer dan complete kantoorinrichting

gratis catalogoog
& info folder
professioneel advies op maat

<http://www.officepartners.be>
 e-mail: officepartners@skynet.be

Doornikstraat 8 - 9700 Oudenaarde
 Tel: 055/30.41.13 - Fax: 055/30.91.13

Back to the future...

Rik Desmet

Er dienen in 2008 nogal wat kaarsjes uitgeblazen te worden. Eerst en vooral bestaat de afdeling Schelde-Leie 40 jaar, de Vlaamse Ardennendag gaat

NATUURSTUDIE

Op 7 februari a.s. te 19.30 u. gaat in de zaal «Sancta Familia», Brugstraat, Kruishoutem, de stichtingsvergadering door van de Wielewaalafdeling «Schelde-Leie» met als zetel Kruishoutem.

Ingevolge vroeger gevoerde propaganda in onderhavig blad, zijn nu reeds 40 leden ingeschreven, waarvan de meeste reeds deel hebben genomen aan uitstappen.

Allen die willen medewerken aan de studie en bescherming van de vogels in de vrije natuur, de bloemen en de planten, worden vriendelijk uitgenodigd deze zeer belangrijke vergadering bij te wonen. Z.E.H. Segers, die op 15 februari 1933 de ornithologische vereniging «De (Wielewaal» heeft gesticht, zal persoonlijk een prachtige natuurfilm komen draaien en de officiële stichting van onze afdeling afkondigen.

Belangstellenden die lid wensen te worden van de reeds goed werkende en bloeiende afdeling kunnen hun naam en adres laten kennen aan Marcel Nachtergaele, Kerkakkersstraat 4, Kruishoutem. Tel. (09) 76.56.36 (Ingez.)

Aankondiging in 'Het Fonteyntje' 1968

al 30 jaar door en naar het schijnt moet er ook ergens een bekend iemand 80 kaarsjes uitblazen.

Genoeg redenen om eens op de zolder te gaan neuzen op zoek naar de oude Mededelingsbladen, nieuwsgierig naar wat er toen allemaal geschreven werd.

1978

1978 is de tijd van het geknoei met stencils en het rondjes draaien bij Arsène Benoot en Yvette Moerman om de blaadjes samen te rapen, te nieten... Er werden wat kilometers gelopen daar in de Gampelaeredreef. Beiden staan nog steeds in voor de verzending van Meander, ze verdienen er een standbeeld voor! Op de voorkaft prijkte de vertrouwde Grote gele kwik.

Natuurbeleving verscheen dan nog tweemaandelijks maar daar zaten de nummers van de W.V.O. (Werkgroep Veldornithologie) en de nummers van de Wielewaaljongeren (met de Piekrant voor de allerjongsten) nog bij. Marcel Nachtergaele was toen secretaris en had op een Braakmantocht Ulrich Libbrecht al gestrikt als voorzitter. Norbert Desmet verzorgde zowaar ook al de lay-out! Het eerste nummer is een speciale editie naar aanleiding van het 10-jarig bestaan. De oprichting van de afdeling gebeurde overigens in 1968 door Marcel, dokter

Sileghem, Werner Latte, John Rigaux en Vic Wouters.

Gedurende die 10 jaar was al een lange weg afgelegd met ondermeer het Wielewaalcongres en het protest tegen de A-9. Bij de werking was er steeds aandacht voor de drie pijlers, natuurbeleving, natuurstudie en natuurbescherming. Er werden ook al twee reservaten opgericht, in 1970 het ornithologisch studiecentrum (OSC) te Lozere en in 1971 het OSC te Wortegem ('Oud-Moregem'). In dat laatste werden beheerswerken uitgevoerd om de heidevegetatie te herstellen.

Het reizen zat de afdeling ook al in het bloed met in het voorjaar de Hoge Veluwe (61 wielewalers!) en in de zomer Terschelling, waar ook de Wielewaaljongeren op kamp trokken.

Het zal niemand verwonderen dat ook de plantenwerkgroep al druk in de weer was met Karel De Waele als trekpaard, al is deze beeldspraak minder gelukkig als we bedenken waar hij meestal te vinden was (is) bij de tochten... Op de ledenavond verbaasde en vermaakte Marc Verstraeten iedereen met een originele natuurquiz met veel tekeningen.

We zien in de kalender ondermeer een lesavond over het determineren van planten, knotten van wilgen, familietochten, studie van insecten, morgenzang, dagtochten naar Schouwen, Cap Griz Nez, Harchies...

De redactie van Laridae, het contactblad van de WVO was in handen van Gust Schamelhout en Johan Royaerd.

Uit het juninummer halen we toch dit citaat uit het voorwoord van Ulrich: "Onze afdeling is het levenswerk van onze vriend Marcel; zonder zijn volharding zouden wij nooit staan waar wij nu staan. Hij is een groot natuurliefhebber en een goede ornitholoog, maar alles wat hij heeft gedaan – zei hij onlangs nog zelf – heeft hij voor de mens gedaan. Deze diepe liefde voor de mens is het geheim van zijn werkkraft. Het kleine boompje, met wat aarzeling geplant in 1968, is een grote boom geworden, dank zij de trouw van deze man. Daarvoor zal onze Wielewaal Schelde-Leie altijd dankbaar blijven".

1988

Ook in 1988 was de redactie in handen van Norbert Desmet, Natuurbeleving is naar uitzicht weinig veranderd en werd gedrukt op een oplage van 1250 ex in het begin en 1400 ex op het einde van het jaar.

Artikels over de Gevlekte landsalamander, de broedvogelinventarisatie onder leiding van Luc Menschaert, planten, watervogeltellingen, jacht, vleermuizen... zorgen voor een gevarieerd aanbod. Er werd gediscussieerd over de te volgen koers van

de Wielewaal, nadruk op ornithologische vereniging of nadruk op natuurbescherming?

Schelde-Leie trok met 67 deelnemers richting Savoie. Op 19 juni werd onder ruime belangstelling het reservaat de Snippenweide ingehuldigd.

Wielewaaljongeren en BJN hebben ondertussen de krachten gebundeld en werden JNM. Er werden in het stijgende aantal reservaten beheerswerken uitgevoerd (Langemeersen, Zeveren, Burreken). Alle activiteiten werden elk jaar trouw door Karel verzameld in een lijvig jaarboek. De resultaten mochten er zijn met 61 activiteiten in het kader van natuurstudie, 67 in het kader van natuurbeleving, 146 in het kader van natuurbehoud. En 196 in het kader van educatie. Tel daarbij de vergaderingen op en je komt aan een totaal van 500!

Gust Schamelhout, André De Kimpe en anderen tijdens een Vlaamse Ardennendag op de Kwaremont

1998

In 1998 werd Natuurbeleving gedrukt op een oplage van 1400 en verscheen 4 keer per jaar. Op de voorkaft aandacht voor het dertigjarig bestaan.

Redactie en vormgeving zijn in handen van Norbert Desmet, Laurent Claeys en Rik Desmet. De computer en diskettes hebben hun intrede gedaan en we waren te gast in de Versluysstraat waar Laurent met brio nauwgezet de lay-out verzorgde. Uit zijn dikke map toverde Norbert de prentjes te voorschijn die nog dienden netjes geplakt te worden in de tekst. Het waren gezellige bijeenkomsten, niet goed voor de slanke lijn maar dat is ten huize Jo Buysse nu niet veel beter...

Het Mededelingsblad oogt mooi, de computer opende mogelijkheden. De bijdragen van Emiel De Jaeger over Latijn en Grieks zijn vertrouwd. Thema's van tien jaar geleden komen nu ook nog in Meander regelmatig aan bod zoals de wisselwerking natuur-landbouw-jacht. Lang voor de hype van de nachtvinders verschenen er artikels van John Rigaux over deze toen nog weinig gekende groep. De toen door

hem voorgestelde Nederlandse namen zijn jammer genoeg niet terug te vinden in de huidige boeken. Vanaf 98 werd de nulpemesting in groengebieden van kracht, het MAP was toen een terugkerend item in het mededelingsblad. En we lezen zowaar over een veroordeling van een schepen van leefmilieu voor het lozen van varkensmest. De komst van de Middelste bonte specht werd aangekondigd (is intussen een feit) en in het derde nummer lezen we iets over de (administratieve) opdeling van Schelde-Leie in drie afdelingen, er is ondertussen zowel op nationaal als op lokaal vlak nog heel wat veranderd.

De reservaten zijn ondertussen aangegroeid tot een oppervlakte van meer dan 200 ha, vooral door de niet aflatende inzet van Jacques Van Heuverswyn.

En in het jaarverslag lezen we dat 1998 met 497 activiteiten niet moest onderdoen voor 1988. Laten we er voor zorgen dat we even actief blijven...

Gezenderde Purperreigers op trek

De Purperreiger staat op de Rode Lijst van Nederlandse broedvogels. In Nederland wordt op vele manieren gewerkt aan verbetering van het leefgebied van deze soort. Maar bescherming houdt niet op bij de grens, want de Purperreiger is een lange-aftandtrekker, die na de broedtijd naar Afrika trekt.

Maar waar gaan ze heen? Welke route nemen ze door Europa? In welke gebieden verblijven de Purperreigers? Hoe lang verblijven ze daar? Vliegen ze in één keer de Sahara over?

Deze vragen hoopt Vogelbescherming Nederland te beantwoorden met dit project. In de zomer van 2007 zijn daarom zeven Purperreigers voorzien van kleine lichtgewichtsatellietzenders. Met deze techniek is het mogelijk om de trekroute van de Purperreiger in kaart te brengen. Dit maakt het mogelijk om de Purperreiger in de toekomst beter te beschermen. Ook op de trekwegen en in de overwinteringsgebieden. U kunt de komende maanden meekijken naar de omzwervingen van de Purperreigers. U vindt er een logboek, dat wekelijks wordt bijgehouden. Ook vindt u algemene informatie over deze soort. Maar ook specifieke: over doel, opzet en achtergrond van dit project én de techniek van het zenderwerk.

Surf voor meer inlichtingen naar: <http://www.vogelbescherming.nl:80/purperreiger>.

Nieuw bosreservaat Kluisbos

Kris Vandekerkhove, Bernard Van Elegem, Johan Cosijn

Eris heel wat verwezenlijkt sinds het uitvoeringsbesluit over Vlaamse bosreservaten in 1993 van kracht werd. Verdeeld over 45 boscomplexen zijn niet minder dan 62 gebieden als bosreservaat aangewezen of erkend. Samen komt dat overeen met een totale oppervlakte van 2423 ha. Voor alle reservaten werd of wordt een beheerplan opgemaakt.

Op korte termijn wordt gestreefd naar 3000 hectare bosreservaat in Vlaanderen. Het is de bedoeling een representatief netwerk uit te bouwen, waarin alle Vlaamse bostypes op een voldoende ruime oppervlakte vertegenwoordigd zijn. Het beheer in de bosreservaten wordt toegespitst op de verhoging van de natuurwaarde en de biodiversiteit van het bos. In de praktijk varieert dat van niets doen (integrale

Het Kluisbos

foto: Kris Vandekerkhove

reservaten), tot het uitvoeren van zeer specifieke beheermaatregelen (gerichte reservaten). Naast de functie van natuurbehoud vervullen de bosreservaten een belangrijke wetenschappelijke functie. Zo kan het opvolgen van spontane processen in de integrale reservaten heel wat nieuwe inzichten opleveren.

Voor de inrichting als bosreservaat krijgen openbare besturen en privé-eigenaars een jaarlijkse vergoeding van de Vlaamse overheid. Die moet zowel bij privé-eigenaars als bij openbare besturen de aandacht vergroten voor de ecologische en wetenschappelijke functie van onze bossen. Inmiddels hebben twee privé-eigenaars, vijf gemeenten, vier OCMW's en een provinciebestuur hun eigendom laten erkennen als bosreservaat, terwijl verschillende erkenningen nog hangende zijn.

Het reservatennetwerk werd in 2006 uitgebreid

met twee heel bijzondere reservaten: Kluisbos en 's Herenbos (Antwerpse Kempen), twee nieuwe reservaten van topkwaliteit.

Het nieuwe bosreservaat Kluisbos maakt deel uit van het grote boscomplex van Kluisbos (totaal ca 300 ha groot). Het heeft een oppervlakte van ruim 50 ha, en is grotendeels eigendom van de gemeente Kluisbergen, aangevuld met enkele percelen van het OCMW.

Het bestaat grotendeels uit middeloude tot oude loofhoutbestanden op basis van Beuk, met bijmenging van Zomereik en in de valleigedeelten ook Gewone es, els en populier.

De westelijke en noordelijke uitloper van het bos omvatten ook oude gemengde bestanden op basis van eik. De bosbestanden zijn structuurrijk en gevarieerd. In de afgelegen valleigedeelten werd reeds lang niet meer ingegrepen en komt al vrij veel dood hout voor.

Het Kluisbos is één van de grootste en best ontwikkelde voorbeelden in de Vlaamse Ardennen van de rijke Atlantische eiken- en beukenmengbossen (*Endymio-Carpinetum* of *Endymio-Fagetum*), met plaatselijk ook bronbos en beekbegeleidende bostypes. Het bosreservaat is hiervan een goede afspiegeling. In de voorgestelde perimeter voor het bosreservaat zijn de atlantische bostypes zeer goed ontwikkeld en zijn zo goed als alle kensoorten aanwezig, hetgeen een vrij uniek gegeven is voor Vlaanderen. Naast typische soorten als Wilde hyacint, Bosanemoon en Gele dovenetel zijn ook zeer zeldzame kensoorten als Schedegeelster, Witte rapunzel, Spekwortel en Heelkruid immers aanwezig. Ook in de bronzones komen alle typerende soorten voor (o.a. Hangende en Slanke zegge, Paarbladig goudveil, Bittere veldkers). De zeer rijke en gevarieerde structuur van het bos vertaalt zich eveneens in een grote fauna-rijkdom met aanwezigheid van tal van indicatorsoorten van oud en structuurrijk bos, zoals o.m. Glanskop, Kleine bonte specht, Bosuil, Boomklever, Wespendif en waarschijnlijk Middelste bonte- en Zwarte specht.

Het bos herbergt verder een belangrijke populatie Vuursalamanders en Levendbarende hagedis en Hazelworm komen eveneens nog in het gebied voor. Onder het kleinere grut zijn onder andere Kleine poppenrover en Gekorrelde schalebijter en Sleedoornpage vermeldenswaard.

Wat betreft beheer wordt grotendeels gekozen voor een nulbeheer, met uitzondering van jacht, die verder onder strikte voorwaarden verpacht blijft. In de rand van het reservaat zijn beperkte gerichte beheermaatregelen ook mogelijk (o.a. vrijhouden

van een oude zandgroeve...).

Het integrale reservaatdeel zal hoedanook voldoende groot en compact van vorm zijn, waardoor het ruimschoots voldoet aan het Minimum Structuurareaal (MSA) van het Atlantisch eikenmengbos. Hierdoor komt het reservaat in aanmerking om te worden geselecteerd voor het intensieve monitoringprogramma van de Vlaamse bosreservaten. Er wordt trouwens gestreefd naar een ruime vertegenwoordiging van de Atlantische bostypes in het bosreservatennetwerk. Vlaanderen heeft immers op internationaal niveau een belangrijke rol te spelen voor de Atlantische bostypes, waarvan de verspreiding zeer beperkt is (Vlaanderen, Noord- Frankrijk en een deel van Zuid-Engeland). Een extra argument dus om dit zeer goed ontwikkeld voorbeeld mee in het netwerk op te nemen.

Voor gedetailleerdere informatie over bosreservaten verwijzen we graag door naar de nieuwsbrief over bosreservaten van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO). Daarin vindt u onder meer een overzicht van de Vlaamse reservaten, gespecialiseerde informatie over beheer en monitoring, en nieuwtjes zoals ontdekkingen van dier- of plantensoorten. Lees hier de verschillende nieuwsbrieven (pdf-formaat) http://www.inbo.be/content/page.asp?pid=PUB_Nieuwsbrief

Nog meer informatie over het bosreservatenprogramma vindt u op de website van het INBO: <http://www.inbo.be>. Het INBO staat in voor een uitgebreid monitoringprogramma, en centraliseert en coördineert al het wetenschappelijk onderzoek dat in bosreservaten plaatsvindt.

Websites fotografen

Naar aanleiding van een vraag van een natuurfotograaf om het adres van zijn website kenbaar te maken aan onze lezers om ze te laten kennismaken met zijn foto's, meent de redactie dat we dezelfde service moeten bieden aan iedere natuurfotograaf in de regio Natuurpunt Vlaamse Ardennen *plus* die dat wenst. Vandaar deze oproep: ben je natuurfotograaf, lid van Natuurpunt en toon je jouw natuurfoto's op een website, deel ons dan dit webadres mee. We zullen in de volgende Meander al de ingestuurde adressen publiceren.

Latijn en Grieks

Emiel De Jaeger

Tegenover zoet (van smaak) staan verschillende begrippen, zoals zuur, zout en bitter; **dulcamara** hebben we bij zoet al ontmoet, we nemen dus eerst bitter, in het Latijn **amarus**.

Afleidingen daarvan zijn **amarellus** en **amarulus** (verkleinwoorden), naast **dulcamara** treffen we nog een samenstelling aan: **amaricaulis**.

■ **amarus** = bitter.

Cardamine amara L. (brassicaceae): Bittere veldkers - stengel kantig, gevuld, kaal of onderaan behaard; wortelbladen veerdelig met 4-5 paren blaadjes; stengelbladen met twee tot vier paren blaadjes, (ei)ronde tot langwerpige, hoekig getande; bloemen wit, zelden lichtviolet, helmknoppen roodpaars; scherpe radijsmaak.

Centaurea amara auct. (C. jacea L.) (asteraceae): Knoopkruid - omwindselbladen met bruinvliezig tot zwart aanhangsel; hoofdjes roodpaars, randbloemen soms groter en stralend.

Iberis amara L. (Iberis coronaria hort.) (brassicaceae): Bittere scheefbloem, Witte scheefbloem, Bittere scheefkelk - blad lancetvormig, in bovenste deel bochtig getand met twee of drie slippen, onderste bij de voet met verpreide wimperharen; bloemen wit, zelden lila, met ongelijke kroonbladen, geurig, langwerpige trossen.

Polygala amara L. (polygalaceae): Bittere vleugeltjesbloem - stengel liggend; onderste bladeren elliptisch, stengelbladen lancetvormig; bloemen blauw, zelden roze of wit

Quassia amara L. (simarubaceae): Kwassie(boom) - bladeren gevind; opvallende rode bloemen; hout (kwassie) met bittere lactonverbindingen (glucoside, quassiine, koortswerend middel).

Rhodeus amarus (cyprinidae): (Europese) Bittervoorn - zilverachtig, mann. in paartijd violetrood met rode vinnen.

■ **amarellus**: amarus + suffix.

■ **Gentiana amarella L.** (Gentiana uliginosa Willd., Gentianella amarella Börner) (gentianaceae): Slanke gentiaan, Slanke duingentiaan, Bittere gentiaan, Bitterkruid - bloemkroon rood-lila, zelden geelachtig wit.

Polygala amarella Crantz (Polygala amara L. amarella Chodat, P. austriaca Crantz) (polygalaceae):

Bittere vleugeltjesbloem - ongesteelde wortelbladen in rozet, groter dan stengelbladen; bloemen klein, blauw tot roze en wit, in verlengde tros.

■ **amarulus**: amarus + suffix.

Thiara amarula L. (thiaridae) - schelpdier, schelpwindingen met kroon van vrij lange omhoogwijzende stekels; Afrika.

■ **amaricaulis**: amarus + caulis = steel, stronk (L).

Hyophorbe amaricaulis (Mascarena lagenicaulis, *Areca speciosa*) (arecaceae) - boom, flesvormige stam met ringen van afgevallen bladeren.

■ **dulcamarus**: dulcis = zoet + amarus.

Inocybe dulcamara Kummer (cortinariaceae): Viltige vezelkop, Gewone viltkop - zoete smaak.

Solanum dulcamara L. (solanaceae): Bitterzoet, Alf(s)rank, Elfrank, Schothout (Eng. Bittersweet, Duits Bittersüss) - wanneer men op stukje stengel kauwt, smaakt dit eerst bitter, daarna zoet (bij kauwen van de stengels krijgen de bittere bestanddelen zoete smaak door inwerking van speeksel).

■ **dulcamarae** = gen. enk. van *dulcamara*.

Psylliodes dulcamarae (chrysomelidae): Bitterzoet-aardvlo - donkerblauwe aardvlo, op Bitterzoet

• In het Grieks is **pikros** = bitter; we treffen het in de afleiding **picris** en in de samenstelling **picroamnia**.

■ **picris** = **pikris** = soort bittere sla < pikros + suffix.

Picris hieracioides L. (asteraceae): (Echt) Bitterkruid - buitenste omwindselbladen even smal als binnenste, teruggekromd; wortelbladen zonder welvingen, stijf behaard; stengelbladen half stengelomvattend; bloemen goudgeel, soms lichtgeel.

■ **picridis** = gen. enk. van *picris*.

Orobancha picridis F.W. Schultz (orobanchaceae): Bitterkruidbremraap - bloemen geelachtig wit, kroon van buiten behaard; woekert op Echt bitterkruid (*Picris hieracioides*), zelden op Gewoon biggekruid.

Contarinia picridis (cecidomyidae) - galmug, op Echt bitterkruid (*Picris hieracioides*).

■ **picrioides**: *picris* + suffix

Reichardia picrioides (asteraceae) - bloemhoofdjes min of meer dicht bezet met schubachtige kelkbladen.

■ **picroamnia**: *pikros* + *amion* = vlies rond de foetus (G).

Picroamnia antidesma (simarubaceae) - bladeren en schors bitter, met smaak als zoethout, gebruikt als geneesmiddel (voor belroos en venerische ziekte); Midden-Amerika.

De Grote wegslak

■ Ronny De Clercq / Lampyris

Het lijkt erop dat we in ons landje de jongste jaren een ideaal klimaat hebben voor de Grote wegslak (*Arion ater rufus*). Berichten over slakkenplagen kwamen regelmatig in de media en als voorbeeld van deze 'boosdoeners' komt gewoonlijk de Grote wegslak in de picture.

Met zijn oranje- of rode kleur en een lengte die tot meer dan 15 cm. kan bedragen, loopt deze naaktslak ook gemakkelijk in de kijker.

Toch vind ik dat we deze beestjes niet als schuldigen moeten aanwijzen, alles heeft te maken met het klimaat. Ik herinner mij dat we, nog niet eens zoveel jaren terug, ons zorgen maakten over de Grote wegslak, die steeds minder werd waargenomen. Ook daar zal het klimaat allicht de oorzaak van geweest zijn.

De meeste slakken houden van een hoge luchtvochtigheid en hebben het liefst niet te warm. Temperaturen die langere tijd boven de 20°C liggen, gaan ze vermijden door hun activiteiten te beperken tot de koelere nachten. Als de luchtvochtigheid te laag is, verschuilen ze zich op vochtiger plekje onder hout of stenen. Maar niks ongunstig in ons huidige klimaat! De Grote wegslak kan dag en nacht rondkruipen, op zoek naar lekkers en zich lustig vermenigvuldigen. De dagen zijn niet te warm, de lucht altijd lekker vochtig, wat kan een slak meer verlangen?!

Wat zijn voedsel betreft, is de Grote wegslak niet kieskeurig, hij is werkelijk een alleseter. Desnoods tevreden met wat plantaardig afval, eet hij toch liever een levend blaadje, een zoet bloemetje of een voedzame vrucht. Meestal blijft de Grote wegslak langs de bodem zijn voedsel zoeken, maar als de lucht ook hogerop voldoende vochtig is, kruipen de sloebers wel meer dan een meter hoog om aan bloemen en vruchten te smikkelen.

Behalve plantaardig voedsel, eet de Grote wegslak ook aas, dode beestjes allerlei, zelfs platgetrapte soortgenoten! En een lekkere drol kunnen ze ook niet voorbij zonder eens te proeven.

Door zijn groot aanpassingsvermogen is de Grote wegslak weinig kieskeurig wat zijn leefgebied betreft. Je vindt ze algemeen in bossen, maar even goed in graslanden, moerassen, onder heggen en in tuinen. Doordat naaktslakken geen kalk nodig hebben om een schelp op te bouwen, kan ook de Grote wegslak zelfs in een zuur milieu leven.

Overall kan je ze ontmoeten in West- en Midden-

Europa, noordelijk tot het zuiden van Scandinavië, maar niet in Finland. Lange, koude winters zijn niet aan hen besteed, dan is het seizoen te kort om volwassen te worden en zich voort te planten.

De Grote wegslak leeft niet langer dan één jaar. Onder 'normale' omstandigheden, sterven de volwassen dieren door de vorst en het zijn enkel hun in diameter ongeveer 3 mm grote eieren die de winter doorkomen. In het voorjaar sluipen daar dan slakjes uit, met een rossig ruggetje en twee donkere strepen op hun flanken. Als ze groter worden, worden ze geleidelijk donker chocoladebruin. Tegen midzomer worden de eerste dieren van deze generatie volwassen en pas dan krijgen ze hun typische orangerode kleur. Tenminste, zo

Grote wegslak

foto: Philip Vergeylen

gaat het bij ons, want hier leeft de rode vorm van deze slakkensoort. In Zuid-Europa en in de bergen kan je de zwarte vorm van *Arion ater* ontmoeten.

Vroeger dacht men dat de Rode en de Zwarte wegslak twee verschillende soorten waren, maar omdat er in de overlappende verspreidingsgebieden ook tussenvormen voorkomen, is men ze als ondersoorten gaan beschouwen. Hier bij ons leeft dus de rode vorm 'rufus' van de soort wegslak die 'Arion ater' noemt. Tot zover dus hoe het gaat in 'normale' jaren. Nu hebben we van de vorige winter niet veel gemerkt. Nauwelijks een beetje vorst, onvoldoende om de volwassen Grote wegslakken generatie 2006 te doden met als gevolg dat we de hele winter, tot in het voorjaar, altijd volwassen oranje slakken konden vinden! Door de zachte temperaturen is generatie 2007 veel vroeger dan normaal uit het ei geslopen en ze werden al volwassen, oranje, terwijl de generatie 2006 nog niet helemaal was uitgestorven.

De vroegrijpe generatie 2007 zorgde al voor nageslacht in de vroege zomer. Na een snelle groei, niet gehinderd door droogte of hitte, zien we nu in september de generatie 2007 bis al opnieuw paren! Afwachten hoe de volgende winter wordt...

Resultaat van deze uitzonderlijke (?) omstandigheden,

is dat we dit jaar, het hele jaar door de Grote wegslak in alle stadia van ontwikkeling samen zien: volwassen oranje slakken, halfwas chocoladebruine en kleine gestreepte slakjes.

Om terug te komen op de zogezegde slakkenplaag: alvorens de beestjes dood te martelen door er zout op te strooien of ze plat te trappen, zou je deze kleurige schepseltjes toch eens in de ogen moeten kijken (die zitten om de langste voelsprietten). Als je geluk en geduld hebt, kan je ook eens de paringsdans van de Grote wegslak gade slaan...

Als je ze dan toch nog kwijt wilt in je tuin, kan je er ook nog slakkensiroop van maken: een grootmoedermiddeltje tegen de hoest! In de natuurwinkel kan je dit kant en klaar kopen, maar je kan het ook zelf maken.

Om zelf slakkensiroop te maken (enkel van de Grote wegslak!), neem je een grote pot, je legt een laag slakken in de pot, dan een laag suiker, dan weer een laag slakken, dan weer suiker... zo verder tot de pot

Parende Grote wegslak

foto: Rita Degraer

vol is of de slakken op. Die pot laat je zo enkele dagen staan, tot het geheel er smeugig gaat uitzien, dan giet je de brij door een neteldoek (of keukenhanddoek) en vult de gefilterde siroop in flesjes. Ziezo, twee problemen ineens opgelost!

Dit recept heb ik nog niet zelf uitgeprobeerd! Een echte invertebratenvriend ziet toch liever die beestjes kruipen ...

Geen zomerreis in 2008

Een lange traditie die er in bestond dat Natuurpunt Vlaamse Ardennen *plus* ieder jaar een langere zomerreis organiseerde zal wellicht in 2008 onderbroken worden. Hopelijk wordt in 2009 opnieuw met die traditie aangeknoopt.

Dagboek van een groenling

Een grote groene vlek.

Hugo Verschelden

Ook al is de scheur in de wolken nog zo groot en plenst het pijpenstelen, niets weerhoudt zeven dappere plantkundigen om in al het groen en al dat nat te duiken. Hun enthousiasme is immers overloos. Zelfs tijdens een kort oponthoud voor een nieuwe stortbui in een garage blijven mijn lotgenoten de omstaande planten met enthousiasme en precisie determineren. Geen regentijd gaat hun verloren. Ikzelf sta er als groene leek wat bedremmeld bij, want het plantenrijk is door mij nog niet ontgonnen. De wereld is als het ware nog één grote groene vlek voor me. Eén egale vlakte waar her en der een wit, geel, rood of blauw onbekend bloempje groeit. Je begrijpt dat ik tussen de specialisten niet veel meer kan doen dan luisteren en noteren. Gehaast als een stenotypist schrijf ik dan ook alles op wat langs mijn oren gaat, want het is immers veel en moeilijk om al die namen in mijn hoofd een plaats te geven.

Wie 'Karel' kent, weet echter dat hij je met volle overgave ter hulp komt en je tussen al dat groen geduldig de weg wijst. Zijn kalmte stelt ieder beginnend 'botanicus' gerust. Geen vraag, hoe stom ook, is hem teveel. Met geduld en precisie weet hij elke plant te omschrijven en leert hij je kijken waar je moet kijken. Een boek hoeft je niet mee te hebben, want Karel De Waele is zelf een wandelende plantengids die je blijft boeien met zijn kennis en leuke weetjes. Zijn jarenlange ervaring en zijn enthousiasme vloeien rijkelijk uit zijn mond.

Ook de gevorderden onder ons luisteren aandachtig naar de details in zijn verhaal. Af en toe weet hij hen te strikken bij een plant die haar naam liever niet prijsgeeft. Met een glimlach en twinkelende oogjes staat hij dan zijn 'rijpere' publiek te bekijken en lacht als ze dit keer voor een 'Kale jonker' vallen. Met enig wantrouwen worden op zo'n moment de loepen bovengehaald en met zijn allen staan ze nu de distelpluisjes te begluren. Tot de naam 'Kruldistel' valt en de groep knikkend instemt. Al gebeurt het ook wel dat er bij zo'n speelse uitdaging een wat pittig en geanimeerd gesprek op gang komt en het blad, de knop of de steel opnieuw van hand tot hand gaat. Tot een genoegzame rust weerkeert. Ik geniet van zo'n momenten en noteer in stilte.

Langs het hele traject komt ook ieder behulpzaam

mijn geheugen opfrissen en opnieuw krijg ik de plantjes die we al eerder zagen op een presenteerblaadje. Ondertussen probeer ik zoveel mogelijk te memoriseren om geen blozende kaken te krijgen. Maar het geheugen geraakt stilaan toch wel vol geplant. Mijn potaarde geraakt op. Al vragend en lerend loop ik zo met hen verder langs de Schelde die we over een afstand van een kilometer inventariseren. Ondertussen markeert onze gids met zijn gekende potloodje de planten in zijn vooraf

Toch even nazien

foto: Hugo Verschelden

geprepareerde plantenlijst. Die lijst heeft hij veilig in plastic opgeborgen want de man heeft blijkbaar alles onder controle en is dus ook op stortregens voorbereid. En maar goed ook want opnieuw breken de wolken en moeten we ijlings voor het behoud van ons droogje vluchten. Alle plantjes worden nu waterplantjes. Natter kan ook niet meer.

Thuis leg ik mijn notities naast mijn flora (= boek!) en bekijk de 'Kale jonker': (= plant!)... Je hebt gelijk Karel... En ik ga beslist nog mee.

We vonden wel 207 soorten waaronder als belangrijkste vondsten: Poelruit, Kleine watereppe, Gevlekte rupsklaver, Brede wespenorchis...

En wat klinken hun namen toch zo mooi: Vogelwikke, Harig wilgenroosje, Look zonder look, Zilver schoon, Fluitenkruid, Wolfspoot, Dauwbraam, Vlasbekje, Valeriaan, Engelwortel, Zeepkruid, Witte krodde, Herderstasje, ereprijs...

**een nevel doezelt het land
in grijs, grijs en grijs
kleuren dempen tot stilte
de herfst is gestrand**

Hugo Verschelden

Vogelwaarnemingen juni tot augustus 2007

Jurgen Dewolf

De zomer van 2007 was eigenlijk nauwelijks een zomer te noemen. Dat je als vogelkijker toch maar beter buiten kunt lopen, bewijst het volgend overzicht met heel veel leuke waarnemingen.

Futen tot eenden

Een geslaagd broedgeval van **Dodaars** vond plaats op de Bolveerput in Semmerzake waar op 29/6 vier volgroeide kuikens werden gezien (FGH). Een **Ooievaar** kwam op 9/6 slapen op een verlichtingsmast aan het voetbalveld van SK Zingem (ADV). Op 2/8 trok een **Purperreiger** westwaarts over de Scheldevallei in Oudenaarde (NGE). Te Zeveren-Deinze werd op 10/6 een **Kleine zilverreiger** opgemerkt (RDS). De lang pleisterende **Kleine rietgans** van de Donkvijver in Oudenaarde werd op 8/7 in slechte conditie opgeraapt en overgebracht naar het vogelasiel waar de vogel later overleed. Er was één geslaagd broedgeval van **Krakeend** op de Bolveerput te Semmerzake (FGH) en twee op de Weiput te Zingem (DDG). In het Paddenbroek te Berchem zaten op 14/6 nog 2 **Zomertalingen** (TLI). Op 18/7 werden 2 vrouwtjes **Kuifeend** met pulli gezien op de Weiput te Zingem (DDG).

Roofvogels

Dat het akkergebied rond Kruishoutem geen slechte plek is om kiekendieven te spotten is wel bekend. Naast meerdere waarnemingen van **Bruine kiekendief** in deze omgeving werd op 21/8 te Zijldegemkouter ook een vrouwtje **Grauwe kiekendief** naar ZW overtrekkend waargenomen (GCO). Op 7/6 zaten 2 adulte en 1 juveniele **Slechtvalk** op de koeltoren van de elektriciteitscentrale te Ruien, hun ondertussen vertrouwde broedplaats (NDS). Zowel op 13/7 (PHE,JHE) als op 26/8 (Klaas Van Roy) werd een **Visarend** gezien te Oudenaarde. De laatste waarneming betrof een vogel die zich niets leek aan te trekken van de festiviteiten van Feest in 't Park en vissend werd gezien boven de Donkvijver.

Ongetwijfeld de meest tot de verbeelding sprekende waarneming uit deze periode viel BHE te eer op 17/6. Vanuit zijn tuin in Noenendal te Mater bemerkte hij plots een groep van tientallen cirkelende grote vogels.

Redelijk in paniek en al sterk vermoedend wat hij net met het blote oog had gezien, rende hij naar zijn verrekijker om vervolgens zowat de grootste kick te krijgen die men zich als vogelkijker kan voorstellen: een carroussel van tientallen **Vale gieren**!!! Wat volgde was een hectisch heen en weer getelefoneer zodat ook anderen de gieren konden oppikken. Het was intussen duidelijk dat het om meer dan 90 vogels ging; uit een exacte telling aan de hand van genomen foto's door BHE bleek het om uiteindelijk 97 ex. te gaan, veruit de grootste groep ooit in België. Heel wat gealarmeerde waarnemers konden ergens wel een deel van de vogels oppikken. Een groepje van 23 ex. splitste zich af en werd zuidwaarts vliegend gezien boven Edelare (GMI); mogelijk heeft de melding van een overnachtende groep van onbekend aantal in het Spijkerbos te Zulzeke (med. TLI) betrekking op deze vogels. Het merendeel van de grote groep volgde echter min of meer de Scheldevallei noordwaarts, al wat meer in verspreide groepjes vliegend. Tot net ten zuiden van Gent werden ze door menig toegestroomd twitcher opgemerkt. Even werd men het spoor bijster, tot ontdekt werd dat een groot deel van de groep in Ursel was neergestreken om er te overnachten. De volgende dagen werden verspreid over Vlaanderen en ook in Nederland Vale gieren waargenomen en dit fenomeen kon rekenen op een nooit eerder geziene mediabelangstelling.

Rallen tot stern

Kwartels werden waargenomen te Brakel op 16/6 (DGE), te Schorisse op 17/6 (WVH), 2 op het opgespoten terrein te Oudenaarde op 18/6 (GGR), 3 te Zijldegemkouter in Kruishoutem op 19/6 en 1 ten slotte op 4/8 te Wannegem (GCO). Wel zeer straf waren de 2 territoria van **Kwartelkoning** vanaf 16/6 in de Langemeersen te Petegem-aan-de-Schelde (NGE). Twee koppels **Kleine plevier** kwamen tot broeden aan de Leie te Zulte (DPA). In de morgen van 31/8 had GCO het geluk een roepende **Morinelplevier** naar ZW te zien trekken over Wannegem-Lede, voor onze regio een hoogst uitzonderlijke waarneming. Halfweg juli komt de trek van steltlopers naar hun overwinteringgebieden al op gang. Telkens 2 **Groenpootruiters** werden gezien op 17/7 in de Scheldemeersen in Elsegem en op 7/8 aan het golfterrein in Petegem-aan-de-Schelde (THE). Telkens 1 **Tureluur** zat op 28/7 aan de Callemoeie in Nazareth (DPA) en vloog ZW over Wannegem op 18/8 (GCO). Twee **Zwarte ruiters** vlogen over Elsegem op 21/7 (THE). Een groepje van 6 **Regenwulpen** vloog zuidwaarts over 't Dal in Heurne op 27/7 (BHE). Op 10/6 pleisterde een **Wulp** langs de Karreweg in

Kruishoutem (DPA) en op 1/8 werd er 1 gehoord in Wannegem (GCO). **Visdieven** pleisterden op 16/6 aan de Leebeekvijver te Eine (NGE), op 29/6 op de Bolveerput in Semmerzake (FGH), op 30/6 op de Integra vijver in Eke (FGH), op 9/7 en 11/7 aan de vijver van Vandemoortele te Eine (NGE) en op 13/8 op de Oude Schelde meander 'De Heuvel' te Heurne (ADV).

Duiven tot Kruisbekken

Kleine bonte spechten worden weinig opgemerkt; er waren waarnemingen te Sint-Maria-Oudenhove op 17/6 (WVH), te Elsegem op 21/6 (NDS) en te Maarkedal op 7/7 (NGE). Op 20/6 werd in het Kluisbos te Ruien een **Zwarte specht** gehoord; samen met de vele aanwezige sporen kan dit wijzen op een broedgeval (NDS). **Cetti's zangers** zongen in juni in 't Dal te Heurne (DDG), aan de Bolveerput in Semmerzake (TMA, FGH) en aan de Neerhoek in Olsene (BVT). Op 2/6 zong zowel aan de Snippenweide in Eine als op 't Dal in Heurne een **Sprinkhaanzanger** (DDG); ook in de Langemeersen in Petegem-aan-de-Schelde werd deze periode geregeld 1 ex. gehoord (NGE). Opmerkelijk was de ringvangst van een eerste kalenderjaar **Waterrietzanger** op 25/8 in het Paddenbroek te Berchem (TLI). Vanaf de derde week van augustus werden op verscheidene plaatsen traditiegetrouw de eerste doortrekkende **Paapjes** en **Tapuïten** gemeld. Op 2/8 ten slotte werd een **Bonte vliegenvanger** waargenomen te Zulte (DPA).

Dank aan alle waarnemers.

Rode eekhoorn boert goed!

■ Norbert Desmet

Op 22 augustus belandt er via Karel De Waele een waarneming bij ons: in Leerne, deelgemeente van Deinze, huppelt tot groot jolijt van de familie op 2 m van de woning van A.M. Carpentier een Rode eekhoorn (*Sciurus vulgaris*) in de tuin. Mogelijks is dit maar een fait divers maar het steekt wel wat onze nieuwsgierigheid aan: eekhoorns in die buurt, ver van de klassieke waarnemingsplaatsen? De tuin ligt op ongeveer 500 m van het kasteel van Leerne, en zoals Rik Desmet me later zou melden zitten daar al enige tijd eekhoorns. Is er een verband met een populatie verder stroomafwaarts rond het parklandschap van St. Martens-Latem? Tijd misschien om nog eens de gegevens van onze eekhoorn op een rijtje te zetten?

De oudste waarnemingen in het archief van 'De Wielewaal' dateren uit de jaren '70 met een vaste populatie in de bossen van Lozer en Nazareth en sporadisch hier en daar in de Vlaamse Ardennen. We vermoeden dat rond '85 de uitbreiding begonnen is, uiteraard zijn alle aanvullingen of correcties welkom. Stilaan kwamen meer meldingen binnen van deze toch wel opvallende zoogdierensoort, voornamelijk uit de Vlaamse Ardennen. Rond 2000 was de eekhoorn zo populair dat er een eekhoornvang- en telproject werd opgezet. Dit gaf in een mooie spreiding en plaatselijk een grote dichtheid van de soort te zien. Er werden ook nesten geteld en eenmaal men het onderscheid kende met vogelnesten kreeg men een nog beter zicht: een eekhoorn heeft een bol nest waar veel bladeren uitsteken. Hoe beter de eekhoorn kweekt, hoe meer verkeersslachtoffers er ook gevonden worden. Dit is spijtig genoeg een algemene regel: we vinden stilaan minder Bunzingen en meer Steenmarters... en ook weer iets meer Konijnen anno 2007. Hoe beter de soort kweekt hoe meer zwervers er ook zullen opdruiken en stilaan ziet men de eekhoorns verschijnen in de tuinen, al dan niet met hoge bomen (Perlinckbeekvallei in St Blasius-Boekel, wijk Neerstad aan de Schelde te Berchem). Hazelaars, okkernoten of fruitbomen kunnen al voldoende zijn. Even nazien op het forum (www.natuur-forum.be onder Vlaamse Ardennen - eekhoorn) leert ons dat de laatste jaren vrijwel alle Vlaamse Ardennenbossen eekhoorns hebben, die wel eens in de buurt uitzwermen.

De waarnemingen daarbuiten zijn beperkt: Wortegem en Lozere hebben een stevige populatie te oordelen aan de vraat aan dennenkegels. Er is een waarneming in Elsegem op 6/5/07 ook al in een kasteelpark (De Ghellinck), in Ronse centrum loopt er op 22/5 eentje over straat!, op 24 juni ziet men 2 exemplaren samen in Munckbos en in juli een in een tuin in Welden. En nu Deinze! Is de soort aan het uitbreiden? Wordt de eekhoorn daarbij geholpen door de mens? We weten dat in het Kluisbos royaal gevoederd wordt met opgespaarde okkernoten en er is zelfs een familie die eekhoorns leerde frieten eten. Daarentegen worden er ook door de huiskatten gevangen en gedood...

Op het voornoemde forum kan je gegevens (ook van andere zoogdieren) ingeven en raadplegen maar je mag ook steeds je waarnemingen of belevenissen naar de redactie doorgeven. In ieder geval is het eekhoornverhaal prettiger dan het aflopend verhaal van de Eikelmuis. Die lijkt, op een paar plaatsen na, o.a. het Duivenbos in Herzele, de aftocht te blazen, tenzij uw waarnemingen ons van het tegendeel overtuigen.

De vogelaar

Dieter Geenens / Vogelwerkgroep Vlaamse Ardennen plus

Je ziet ze soms wel eens onverklaarbaar in groepjes langsheen een drukke weg staan of op het mountainbikepad onverklaarbaar roerloos in de verte staren ... de vogelaars. Wie zijn ze, wat doen ze, en wat drijft hen?

Mijn vader had, net als zovelen van 'den buiten', als kind en jongeling vele uren gesleten achter 'zijn garen' om vogels te vangen. Een Haas, Konijn of Fazant die te dicht bij de afsluiting kwam belandde in die tijd stevast in de pot. Ook Spreeuwen en lijsters waren hetzelfde lot beschoren, doch die oude kraai die hij ooit eens stooftde was hem zwaar tegengevallen... Bij het afschaffen van de vogelvangst had hij demonstratief de kooien opengezet, en was overgeschakeld op parkieten. Ook met zijn mooi tropisch aquarium had deze jager-verzamelaar een nobel alternatief gevonden! Maar dat het bleef kriebelen bewees toch wel die blitsaanval op...

Patrijs

foto: Paul Vandenbulcke

Ik herinner het me nog alsof het gisteren was. Mijn vader stopt bruusk met de wagen op een verkavelingbaantje in Zulzeke; hij springt uit de wagen de akker in, molenwiekend heen en weer. Het duurt even eer ik als zesjarige knul ook uit de wagen durf, en uiteindelijk door heb dat mijn vader een groep kuikentjes achterna zit. Ik probeer hem te helpen maar die beestjes stuiven alle kanten op! Vijf minuten later toont pa – zwaar hijgend maar apetrots – een piepkuiken dat hij te pakken kreeg: 'een patrijske'. Hij knoopt het tegenstribbelende beestje vast in zijn zakdoek en we rijden samen huiswaarts naar centrum

Ronse. Thuisgekomen wordt het donskuiken in een doos gezet en van water en broodkruim voorzien. "Spijtig dat ik er maar ééntje kon pakken". Papa – voor mij toen nog een kruising tussen Onze-Lieve-Heer en Sinterklaas – steeg geweldig in mijn achting. Twee dagen later begreep ik er dan ook niks van toen het Patrijsje morsdood gestrekt in een hoekje van de doos lag.

Enkele jaren later liep ik in de grote vakanties regelmatig dwars doorheen de graanvelden op zoek naar nesten van Patrijsjes; zonder succes. In de open en met DDT doodgespoten kouters (DDT was toen een wondermiddel en vandaag een absoluut verboden zwaar vergif, kankerverwekkend, etc.) van mijn toenmalige buurt liet de Patrijs zich zelden zien. Ik was dan ook verrast en dolenthousiast toen mijn moeder eens (gekochte) Patrijs op het zondagse menu plaatste. De beestjes moesten worden gepluimd en gekuist, en een wee gevoel maakte zich van mij meester. Die beestjes zijn immers geweldig mooi! Veel te mooi om op te eten! Die toefjes op de wangen, prachtige pasteltinten en verrassend scherpe tekening verwacht je niet van een dergelijk gecamoufleerde en onopvallende vogel. Nu heeft tot op heden de praktische mens in mij het stevast gehaald en dus heeft het gesmaakt, maar dat was voor mij een keerpunt. Vanaf die dag keek ik met andere ogen naar eigenlijk alle vogels; oprecht bewonderend en vooral genietend het gedrag observeren.

Op een middag was ik mij aan het voorbereiden op een vergadering met bedrijfsleiders... De projector en portable staan al klaar. Eenzaam doorlees ik mijn teksten en wacht wat nerveus op de genodigden. Buiten waait het dat het een lieve lust is, er vallen hagelstenen, en plots merk ik op een paar meter van het raam een koppeltje Patrijs! Midden op een industrieterrein, onder een smal beukenhaagje aan de rand van een gemillimeterd gazon en in de windluwte van het gebouw, kruipen de diertjes dicht tegen elkaar aan. De hagelstenen springen van hun rugveren af en druppels parelen langsheen hun vleugels. Continu angstig en immer alert voor gevaar liggen ze tegen de grond aangedrukt; deze toestanden kosten hun energie! Het leven zoals het is... overleven. Mijn eerste bezoekers druppelen de vergaderzaal binnen en ik wijd me – herbrond – aan hun verwelcoming.

Doorheen de jaren, maar vooral lerend van anderen, spot ik nu mijn geliefde simpele Patrijs alsof het niks is. Geluid of sporen, desnoods een vaag silhouet vanuit de snel rijdende wagen, zijn vaak voldoende. En het leven van een vogelaar is vandaag nog leuker

geworden, de mogelijkheden om 'de stiel' optimaal te leren zijn velerlei; kijkers worden beter, er is digitale fotografie/film, mp3 geluidsopnamen, keigoede gidsen, websites met weetjes en waarnemingen; motiverende activiteiten en uitstappen, webfora, etc. Ik daag je uit mee te genieten van het vogelkijken!

Raadpleeg de kalender voor de bijeenkomsten van de vogelwerkgroep, steeds in het Stedelijk Centrum te Heurne - tel 0475/34.65.86 – Allen welkom!

<http://www.vwg-vlaamseardennenplus.be/activiteiten.php>

Bosvleermuis, nieuwe soort voor Oost-Vlaanderen

Pieter Blondé / Daan Dekeukeleire

In het Kluisbos te Kluisbergen werden dit jaar regelmatig jagende Bosvleermuizen waargenomen. Ze werden tijdens 5 nachtelijke bezoeken met een batdetector steeds en verspreid over grote delen van het bos opgemerkt. Gezien de waarnemingen is er een sterke indicatie dat er in of nabij het Kluisbos een groep Bosvleermuizen huist. Of het om een kraamkolonie gaat kon nog niet worden vastgesteld (nog nergens in Vlaanderen). Volgend voorjaar hopen we dit verder te kunnen uitzoeken. Indien je wil helpen meezoeken, neem dan contact met ons op!

Op de Vlaamse rode lijst staat de Bosvleermuis in de categorie 'ernstig bedreigd'. In de provincies Oost-Vlaanderen en Antwerpen werd de Bosvleermuis nog niet met zekerheid waargenomen, in West-Vlaanderen enkel bij Ieper op trek. In Vlaams-Brabant zijn er jaarlijks jagende dieren in het Zoniënwood en in het Meerdaalwood. In Limburg zijn er enkele waarnemingen te Voeren, niet ver van een gekende Nederlandse kolonie (Verkem et al, 2003).

Op het Europese vasteland is de soort bijna steeds boombewonend en jaagt ze in grote, dikwijls met bronbeken doorsneden bossen. Net zoals op vele andere plaatsen lijkt het er op dat ze in het Kluisbos open plekken (brede lanen, kapvlakken, bosvijvers...) prefereren om te jagen. Verder gebruiken ze o.a. in de homogene beukenbestanden de etage net onder de kruinen.

Mogelijk zijn er reeds jaren Bosvleermuizen aanwezig in de streek en werd de soort niet eerder opgemerkt door gebrek aan degelijke vleermuizeninventarisatie.

Ook in de andere grote boscomplexen in de Vlaamse Ardennen langsheen de taalgrens (Everbeekbos, Brakelbos, Muziekbos) bestaat de kans dat deze soort nog kan aangetroffen worden.

Behalve de Bosvleermuis *Nyctallus leisleri*, werden er hoge dichtheden van Gewone dwergvleermuis *Pipistrellus pipistrellus*, en lage dichtheden van Grootoorvleermuis sp. *Plecotus* sp. alsook *Myotis* achtigen, o.a. Franjestaart *Myotis nattereri* en mogelijk ook Laatvliegers *Eptesicus serotinus* met de detector waargenomen.

Samengevat kunnen we stellen dat het voorkomen van de Bosvleermuis duidt op het ecologisch belang van het Kluisbos in een Vlaamse context. Meer onderzoek, o.a. gebruik makend van andere onderzoekstechnieken zoals zolderonderzoek van kerken en boederijen, netvangsten... zal ongetwijfeld het soortenlijstje verder aandikken.

Bosvleermuis

foto: Vilda

Dit onderzoek werd deels gefinancierd door het Agentschap voor Natuur en Bos en uitgevoerd door de Vleermuizenwerkgroep van Natuurpunt, in opdracht van het studie bureau ESHER.

Referenties:

Verkem S., De Maeseneer J., Vandriessche B., Verbeylen G. en Yskout S. (2003). Zoogdieren in Vlaanderen. Ecologie en verspreiding van 1987 tot 2002. Natuurpunt Studie en JNM Zoogdierenwerkgroep, Mechelen en Gent, België.

Pieter Blondé: pieterblonde@hotmail.com.
Daan Dekeukeleire: daan@jnm.be.

Het kaartje uit de zoogdierenatlas dat de verspreiding van de Bosvleermuis in Vlaanderen weergeeft is te vinden op: <http://www.zoogdierenwerkgroep.be/atlas/soort.php?l=N&id=20>

Weekend Ourvallei (België-Oostkantons) op 22, 23, 24 augustus 2008

Aandachtspunten: ongewervelden, verkenning van natuur & landschap in de Ourvallei.

Excursieregio: bovenloop van de Our en zijn bijrivieren (Oostkantons).

De rustig kabbelende Our heeft de landstreek in dit grensgebied een eigen karakter gegeven. Het evenwicht tussen mens en natuur bleef grotendeels bewaard. Dichte bossen wisselen af met ecologisch waardevolle opener gebieden.

Het precieze programma wordt opgesteld afhankelijk van de weersomstandigheden en de interessegebieden van de deelnemers. De excursies werden voorbereid door Bryan Goethals (araneoloog) en Gerda

Ourvallei

foto: Bryan Goethals

Achtergaelle (geografe). Tijdens de excursies worden zij bijgestaan door andere leden van Lampyris, gespecialiseerd in verschillende diergroepen (bvb. vlinders, kevers, slakken...).

Naast aandacht voor ongewervelden zal er ook aandacht zijn voor het landschap, zijn ontstaan en ecologie.

Je krijgt nog een uitgebreide bundel vooraf. Er zal voor sommige onderdelen een 'freak'- en een 'light'-versie voorzien worden. De gekozen verblijfsaccommodatie biedt ons ook ruimte voor regenprogramma's en avondactiviteiten (voordracht, determineren, nachtvlinders vangen...).

Logement: herberg 'de Lanterfanter', Schönberg (St. Vith) www.lanterfanter.be.

De herberg ligt midden in de bossen met een prachtig zicht op de Ourvallei.

Hij werd recent verbouwd en gerenoveerd. Om

de natuur zo weinig mogelijk te belasten, werden milieuvriendelijke oplossingen zoals warm water op zonne-energie en een biologische afvalwaterzuivering voorzien.

De herberg verstrekt enkel eten en drinken aan logerende gasten. Zij voorzien in een ruim en gevarieerd ontbijtbuffet en een 3-gangen maaltijd 's avonds. We kunnen er ook ons lunchpakket klaarmaken.

De kamers variëren van 2 tot 5 personen. Er is ook een salon met open haard, een terras en een sauna. Wij zullen rekening houden met uw wensen en voorkeuren bij het indelen van de kamers. Wij voorzien een groeps grootte van max. 25 deelnemers.

Dit logement werd in juli 2007 door Lampyris uitgetest en goed bevonden.

Invertebratenwerkgroep Vlaamse Ardennen *plus* www.lampyris.be

Maaltijden:

- picknick op vrijdag zelf mee te brengen.
- 3-gangen avondmaal op vrijdag en zaterdag.
- Ontbijtbuffet op zaterdag en zondag.
- Lunchpakket op zaterdag en zondag.
- Wij voorzien ook in een 'drankje' tijdens de 'koffiepauze' in de namiddag van elke dag.

Vervoer: ongeveer 250 km reisweg met privéwagens met mogelijkheid tot kostendelend rijden.

Kostprijs: de kostprijs voor het gehele weekend (2overnachtingen, 2 avondmalen, 2 ontbijten, 2 lunchpakketten & 3 koffiepauzes & algemene kosten) wordt geraamd op 110 euro.

• Persoonlijk verbruik van dranken wordt apart betaald.

• Er zijn dan ook nog de kosten voor vervoer (kostendelend rijden).

Inschrijven en betalen:

• Je stuurt een mail met jouw naam en die van eventueel andere personen waarvoor je wenst in te schrijven naar bryan.goethals@telenet.be.

• De inschrijvingen worden genoteerd volgens aankomst van je mail.

• Wij vragen je te betalen in het voorjaar van 2008. Dan pas wordt je inschrijving definitief.

• Afzeggen na betalen van het inschrijfgeld kan enkel als er nog mensen op de wachtlijst meewillen of als je een andere vervanger aanbrengt, anders blijft de helft van het inschrijfgeld verschuldigd.

Voor alle verdere info kan je ons mailen: bryan.goethals@telenet.be of bellen 0486/21.69.22 (Gerda).

Vogelnieuws uit Nederland

Niko Van Wassenhove

Net als vorig jaar broedde de **Zeearend** in de Oostvaardersplassen. Op 7 juli 2007 verliet het jong het nest. De jonge vogel (een vrouwtje) werd op 24 mei geringd met een kleurring (links AF19) en woog 4,4 kg. Dit koppel is een buitenbeentje en doet bijna niets volgens het boekje. Normaal beginnen de vrouwtjes pas te broeden vanaf het vijfde jaar. In 2006 was ze pas 3 jaar en dit koppel broedt als enige, voor zover bekend, in een wilg. Het koppel kon via een webcam gans het broedseizoen gevolgd worden op www.staatsbosbeheer.nl/zearend.

Het gaat slecht met de **Blauwe kiekendief** in Nederland. Op dit moment broedt de ganse populatie op de waddeneilanden. Begin de jaren '90 broedden er nog een 100-tal koppels. In 2006 waren er nog 43 paren. Enkel op het eiland Texel is de populatie stabiel met 20 koppels. Gebrek aan voedsel lijkt één van de belangrijkste redenen te zijn en waarschijnlijk ook verstoring door toenemende recreatie. De Noordse woelmuis die enkel op Texel voorkomt is de favoriete prooi. Op Vlieland en Terschelling waar het aanbod van muizen het laagst is, worden vooral veel zangvogels gevangen. Op alle eilanden zijn de duingebieden de uitverkoren jachtgebieden. SOVON publiceerde hierover een rapport, te downloaden via hun website: www.sovon.nl (bij rapporten: Meer blauw op de Wadden!).

Net als vorig jaar kwam de **Wilde zwaan** bij onze noorderburen weer tot broeden. In 2006 werd voor de eerste maal gebroed met 2 jongen als resultaat. Ook de **Kraanvogels** die sinds 2001 broeden doen dat nu al op 2 verschillende plaatsen. En het kon dit jaar niet op in Nederland: 4 koppels **Witvleugelsternen** met op zijn minst 7 uitgevlogen jongen; 2 paar zowel in de Biesbosch als bij Krimperwaard.

Dat vogelkijken populair is in Nederland is duidelijk op het jaarlijkse Vogelfestival in de Oostvaardersplassen. Vogelbescherming Nederland telt dan ook meer dan 130.000 leden. Voor vogelonderzoek in Nederland kan men rekenen op 7000 vrijwilligers.

Het festival stond dit jaar in het teken van de klimaatverandering. Soorten die het beter doen – vergelijkbaar met Vlaanderen – zijn **IJsvogel**, **Cetti's**

zanger (50 koppels), **Bijeneter** (3 koppels) en **Kleine zilverreiger** met ruim 100 broedparen. Maar er zijn ook verliezers in het verhaal van warmere zomers en winters. Het aantal overwinterende **Nonnetjes** en **Grote zaagbekken** neemt al jarenlang af. Deze vogels overwinteren steeds meer in de Oostzee i.p.v. in het IJsselmeer.

Andere verliezer is de **Bonte vliegenvanger**. Deze trekvogel komt eind april toe. De uitkomstpiek van de jongen is eind mei. Vroeger kwam dit perfect overeen met de rupsenpiek. Maar deze is door de warmte 2 weken opgeschoven waardoor de jongen enkel maar naar de vlinders kunnen kijken...

Net als in Vlaanderen neemt het aantal broedende ganzen spectaculair toe in het laatste decennium. In

Vlaanderen namen de koppels **Grauwe gans** toe van een kleine 400 in 1995 tot meer dan 1400 in 2005. In Nederland telde men in 2005 25000 koppels terwijl het er in 2000 maar 8000 waren. Bij de **Brandgans** loopt het volledig uit de hand.

Deze gans broedde voor het eerst in 1982 in Nederland en in 2005 telde men 6000 koppels! Brandganzen broeden voornamelijk in het Detlangebied. Het is een ideaal biotoop door de combinatie van eilanden, voedselrijke buitendijkse gebieden en het ontbreken van de Vos als predator. Brandganzenkolonies zijn zeer gevoelig voor de predatie door Vossen.

In 2006 broedde op de Hoge Platen een **Slechtvalk** op de grond. Het koppel had één jong (manneltje). Voor zover bekend is dit het 3de broedgeval van Slechtvalk in Nederland op de grond. De twee vroegere broedgevallen vonden plaats op de Waddeneilanden in 1926 en 1930. Op de Duitse waddeneilanden wordt er wel jaarlijks gebroed door Slechtvalken. De Hoge Platen is een zand- en slikvlakte omgeven door de getijstromingen in de Westerschelde. De Hoge Platen bevindt zich ten westen van de dijk aan de Paulinaschorre (wordt bijna jaarlijks bezocht door de vogelwerkgroep in december).

Volgens onderzoek in Noord-Holland leven **Ransuilvrouwtjes** dubbel zo lang als de mannetjes. In winters aansluitend op een slecht muizenjaar werden veel meer vrouwtjes gevangen dan mannetjes terwijl na een goed muizenjaar de vangst van mannetjes en vrouwtjes gelijk was. Het eerste levensjaar is van kapitaal belang voor de jongen. Van de gemerkte jongen stierf 80% in het eerste levensjaar: www.tussenduinendijk.nl.

DVD over de natuur in West-Vlaanderen

'De Natuur in West Vlaanderen doorheen de vier seizoenen' is de titel van een DVD die de prachtige restjes natuur in West Vlaanderen toont en die 50 minuten 'rillingengevend entertainment' belooft met foto's van topkwaliteit die ook op plasma TV schermen scherp zijn. Korte teksten met aangepaste rustgevende achtergrondmuziek uit de 'Vier Seizoenen' van Vivaldi verfraaien verder het geheel.

Auteur van foto's en tekst: Dr Johan Verbanck – natuurfotograaf.

Lay out en praktische realisatie: fotograaf Nand Fiems.

De DVD over de natuur van West-Vlaanderen zal te koop zijn op de diavoorstelling die door Johan Verbanck en Nand Fiems gegeven wordt in de zaal Amigo op 24 nov (zie achterflap).

door te storten op **rek. nr. 293-0212075-88** van Natuurpunt, **projectnummer 6082**. De natuur in Deinze rekent op jullie!

Zeverenbeekvallei

foto: Herman De Waele

Geef je geld niet aan de belastingen, steek het in de grond!

Allicht heiligschennis maar met het einde van het jaar weer stilaan in zicht is het misschien nuttig nu al eens stil te staan bij je belastingaangifte van volgend jaar!

Giften die je doet voor Natuurpunt kan je immers voor de helft recupereren via je belastingaangifte. En laten we net nu geld nodig hebben voor de verdere uitbouw van de Zeverenbeekvallei te Deinze. Dit jaar werden er terug enkele percelen aangekocht. We waren vooral actief in de deelgemeente Wontergem. We verwerven er stilaan een mooi aaneengesloten blok waar we, ondermeer in samenwerking met landbouwers, een gevarieerd natuureservaat creëren.

Een belangrijk onderdeel van dit reservaat is de realisatie van een wandellus die je toelaat van dit gebied te genieten. Wegens de drassige percelen moet daarbij ook een stuk knuppelpad aangelegd worden. Ook hier is geld voor nodig, een deel wordt gedragen door Natuurpunt en we vroegen het stadsbestuur om steun.

We kunnen echter ook uw steun goed gebruiken! Wil je dit project een duwtje in de rug geven dan kan dat

Abonneren op Meander

Leden van Natuurpunt die niet in het afdelingsgebied van Vlaamse Ardennen *plus* wonen maar in 2008 toch Meander willen (blijven) ontvangen kunnen € 7,50 storten via het stortingsformulier dat je bij dit nummer vindt.

Zaterdag 20 oktober 2007 Open huizendag

**10 UUR - BEZOEK AAN
NIEUWBOUW-PASSIEFHUIS
IN DEINZE**

**14 UUR - BEZOEK AAN DE
GERENOVEERDE WONING VAN
MIEKE ROELENS EN DIRK
STROOBANDT IN DEINZE**

Bezoek een ecologische en energiezuinige woning. **Inschrijven** voor de open huizendag is verplicht en kan tot en met zondag 14 oktober 2007. Het aantal deelnemers is beperkt. Na inschrijven ontvang je alle nodige informatie. Deelname is **gratis** voor **MOW-leden**, niet-leden betalen 2 euro/woning.

Info en inschrijvingen: **Milieufront Omer Watzel vzw**, Kattestraat 23 in Oudenaarde, tel. 055 30 96 66, fax 055 30 96 76, info@milieufrontomerwatzel.be.

Zaterdag 15 december

'Fauna en flora van Kameroen en de Centraal Afrikaanse Republiek'

door Bernard Van Elegem

in zaal 'Amigo' in de Heurnestraat 239 te Heurne, nabij de kerk.

In het voorjaar van 2006 bracht Bernard Van Elegem 6 weken door in de **Centraal Afrikaanse Republiek en Kameroen**. Hij bezocht er een laaglandregenwoud dat deel uitmaakt van het Congo-bekken en de bergregenwouden in het westen van Kameroen. Bernard brengt je tijdens de diareeks uitgebreid verslag van de flora en fauna van het gebied.

De reis start in het **Dzanga Sangha National Park**, op de grens van de Centraal Afrikaanse Republiek met Congo. Na een helse tocht van bijna 24 uur langs steeds smaller wordende bospaden kom je in een park terecht, dat tot één van de meest wonderlijke

locaties van het Afrikaans continent behoort. De mysterieuze schoonheid van de Sangha rivier gehuld in de ochtendnevel, een jachtpartij met de plaatselijke pygmeeën, een bezoek aan de Sangha-bay met een komen en gaan van tientallen woudbuffels en bosolifanten, in dicht bos foeragerende laaglandgorilla's, een zelden geziene diversiteit met nijlpaarden, moerasantilopen, krokodillenwachters, zwarte bijeneters en tal van neushoornvogelsoorten zijn slechts een greep uit het unieke aanbod van dit park. Na een vierdaagse tocht via water en land vat het tweede deel van de reis aan met als doel de westelijke bergketens in Kameroen. Bernard laat je via beeldmateriaal kennis maken met de **Mount Cameroon**,

Mount Kupé en de Bamenda Highlands, maar ook met meer afgelegen plaatsen zoals de **Bakossi Mountains**, waar hij in kleine afgelegen dorpjes verbleef. Ook dit leverde spectaculaire beelden op van sprookjesachtige bergregenwouden en extreem zeldzame en bedreigde vogelsoorten zoals de mythische Mount Kupé Bosklauwier en de Bannerman's Toerako. Daarnaast passeren allerlei fraaie soorten de revue zoals de Smaragdkoekoek, tal van wevers, de Afrikaanse Dwergspecht en Honingzuigers.

Het belooft alvast een boeiende avond te worden vol exentrieke tropische kleurenpracht. Wij hopen er u te mogen verwelkomen. Tot dan!

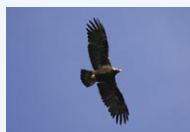
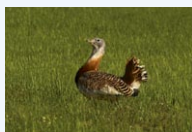
Aanvang om 20.00u stipt. Einde omstreeks 23.00u. Inkom: 2,5 euro per persoon, 5 euro per gezin.

Zaterdag 26 januari 2008

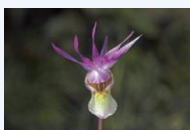
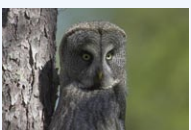
Powerpointvoorstelling: 'Spanje en Finland in vogelvlucht'

door Gerard Mornie.

In het eerste deel gaan we in vogelvlucht over 5 verschillende Spaanse reservaten: van de Pyreneeën over Villafafilla, de Siërra de Gredos en Extremadura tot Coto Doñana.

In een tweede deel gaan we naar Finland en krijgen we een verslag van een twee weken durende reis in de omgeving van Oulu en Kuusamo met vooral de nadruk op de speciale uilen die er voorkomen.

Aanvang om 20u stipt in Zaal Amigo Heurnestraat 239 te Heurne (nabij de kerk).

Einde omstreeks 22u30. Inkom € 2,50 (max. € 5 per gezin).

De vijfde fruithappening van het Regionaal Landschap Vlaamse Ardennen

Zondag 14 oktober 2007 van 10 tot 18u in zaal de Mastbloem, Waregemsesteenweg (aan het Nieuw Plein), Kruishoutem.

Zoveel verschillende soorten appelen en peren heb je nog niet dikwijls bijeen gezien en geproefd. Luister en kijk naar de snoeidemonstratie of de kweektips voor kleinfruit. Geïnteresseerd in composteren, een natuurwandeling, wijn maken ...? Of liever wat honing van bij de imkers, of wat snuisteren in de stand van VELT of de biowinkel? Breng vijf appels mee van die boom waarvan je niet meer weet welk ras het is en onze pomologen zullen er een naam op plakken. Jong en oud kunnen ook aan de lippen van een vertelster hangen en onze kok geeft een gesmaakte kookdemonstratie. Voor de kinderen is er een knutselhoek. Onze fruithappening, een echte streekeigen fruit-kamasutra met meer dan vijftien standjes! Graag tot dan.

Meer info via www.rlva.be of schrijf je in voor onze mailing!

fruithappening
alles over fruit, fruitbomen en streekeigen groen

Zondag 14 oktober de Mastbloem, Kruishoutem
van 10 tot 18 uur inkom gratis

Op het programma ondermeer:

- info en proefstanden
- kookdemonstraties
- knutselhoek
- voordrachten
- snoeidemonstraties
- begeleide natuurwandelingen

alle info: www.rlva.be

regionaal landschap
VLAAMSE ARDENNEN

Regionaal Landschap Vlaamse Ardennen
De Bresstraat 5, 9600 Ronse
Tel 055/207265 fax 055/206187 info@rlva.be

We delen in de vreugde van

- Peter en Chris Van de Kerckhove - Eggermont, Neerstad 11, 9690 Kluisbergen, bij de geboorte op 4 mei 2007 van Ireen, zusje voor Marie en Pauline. Tel 055/38.57.77 of peter.chris@skynet.be.

- Peter en Carolien Breyne - De Wolf, Klikhoutstraat 7, 9890 Dikkelvenne, bij de geboorte op 07/07/07 van Kamiel, broertje voor Lotje, Tina, Nele en Sander.

- Geert en Ann Vanderbauwhede - De Sutter, Steenweg 47A, 9630 Zwalm, tel 055/21 55 92, bij de geboorte op 5 aug 2007 van Saar, zusje voor Bert, Lies, Leen en Kaat.

We delen in de rouw van

- Mevrouw Lutgarde Mertens-Bousse en familie bij het overlijden van de Heer Paul Herroelen, geboren te Kerkom op 5 april 1926 en overleden op 17 juli 2007 in het rusthuis Sint-Antonius te Sint-Pieters-Leeuw. Gedurende vele decennia was Paul de begeesterende mentor van enkele generaties ornithologen. Reeds als jonge man was hij een drijvende kracht achter De Wielewaal en hij schreef voortreffelijke bijdragen in diverse vogeltijdschriften. Hij was zonder twijfel de meest productieve ornithologische auteur van België. Ook met onze afdeling had hij een band: hij was gehecht aan onze streek en onze werking en stelde zijn uitzonderlijke kennis van vogels graag ten dienste. Hij was onder meer in 1994 een gewaardeerde deelnemer aan onze groepsreis naar Oekraïne samen met Lutgarde die ook vele keren met ons mee reisde o.a. naar de Eifel.

- De familie van mevrouw Andrea Dejager, weduwe van de heer Gerard Desmet, geboren te Waregem op 30 oktober 1923 en overleden te Deinze op 11 september 2007. Andrea was de moeder van Jan, Piet en Rik Desmet, actief bij Natuurpunt en de laatste onder meer ook redacteur van Meander.

- De familie van mevrouw Anna De Staebel, weduwe van de heer Jan Papegnies, geboren te Mater op 4 juni 1927 en thuis overleden te Maarkedal-Elikhove op 12 september 2007. Anna was de moeder van Kristien Papegnies en schoonmoeder van Johan Cosijn, actief bij Natuurpunt en onder meer redacteur van Meander.

Bestuur Natuurpunt Vlaamse Ardennen plus

Coördinator: Guido Tack, Boskant 50, 9700 Oudenaarde, 0474/90.02.30, guido.tack1@telenet.be. **Secretaris:** Peter Breyne, Kliekhoutstraat 7, 9890 Dikkelvenne, peter.breyne@inbo.be. **Beheerder Meander.reservatenfonds:** Jacques Vanheeuverswyn, B.P. Ceuterickstraat 18, 9890 Asper, 09/324.09.42, Jacques.Vanheeuverswyn@pandora.be. **Ledenadministratie:** Arsène en Yvette Benoot - Moerman, Gampelaerdedreef 67, 9800 Deinze, 09/386.38.95, arsene.benoot@skynet.be. **Contact redactie:** Jo Buysse, Lijsterstraat 20, 9810 Nazareth, 09/385.52.89, jozef.buysse@scarlet.be. **Kalenderverantwoordelijke:** Filip Keirse, Nophovestraat 3, 9690 Kluibergen, 055/38.78.83, filip.keirse@skynet.be. **Insectenwerkgroep:** Anne Fobert, Hootond 2, 9600 Ronse, 055/21.01.37, lampyr@skynet.be. **Plantenwerkgroep:** Karel De Waele, Kerselaarslaan 52, 9800 Deinze, 09/386.45.60, karel.de.waele@skynet.be. **Vogelwerkgroep:** Paul Vandenbulcke, Neerstraat 28, 9636 Nederzwalm, 055/49.60.12, paul@wvg-vlaamseardennenplus.be.

Afdeling Schelde - Leie

Voorzitter: Geert De Sutter, Kruishoutemstraat 74, 9870 Machelen - Zulte, De.Sutter.Geert@telenet.be. **Erevoorzitters:** Ulrich Libbrecht en Karel De Waele*. **Secretaris:** Rik Desmet (conservator vallei Zeverenbeek), Lozerstraat 29, 9770 Kruishoutem, 09/386.46.63, desmet.rik@scarlet.be. **Eresecretaris:** Marcel Nachtergaele. **Penningmeester:** Werner Latte, Zandstraat 11, 9810 Eke, 09/385.48.09, rekeningnummer Natuurpunt Schelde - Leie: 850-8214317-64 p.a. Zandstraat 11, 9810 Eke. **Bestuursleden:** Paul Cardon (conservator Langemeersen), Kortrijkstraat 60, 9790 Wortegem - Petegem, 055/31.19.92, Paul.Cardon@worldonline.be. André Wandels, Wannegemledestraat 33, 9772 Wannegem - Lede, 09/383.66.25. André De Kimpe (medeconservator vallei Zeverenbeek), Wannegemdorp 43, 9772 Wannegem - Lede, 09/383.71.99, andre.dekimpe@via.fgov.be. Ivan Steenkiste Dr. A. Martenslaan 59, 9800 Astene, 09/380.19.30, ivan.steenkiste@skynet.be. Ann Doutrelaigne, Poelstraat 87, 9800 Deinze, Ann.Doutrelaigne@telenet.be. **Conservators:** Eddy Saveny (Vuybroek Kruishoutem - gem. reservaat), Bellegemstraat 2, 9770 Kruishoutem, 09/380.03.00. Lieven Kinds (Kordaal), Lindeknoekstraat 9, 9771 Nokere, 09/383.71.39.

Afdeling Scheldevallei

Voorzitter: Peter Breyne*. **Secretaris:** Jacques Vanheeuverswyn*. **Penningmeester:** Troubleyn Marleen, B.P. Ceuterickstraat 18, 9890 Asper, 09/324.09.42, rekeningnummer Natuurpunt Scheldevallei: 891-2540092-60, Burg. P. Ceuterickstraat 18, 9890 Asper. Solange De Groote, Baagimstraat 397, 9890 Baagim.

Kern Zingem: **Voorzitter:** Marc Nachtergaele, A. Amelotstraat 48, 9750 Zingem, 09/384.15.52, marc.nachtergaele@skynet.be. **Secretaris:** André Vandecapelle, F. Rigauxstraat 32, 9750 Zingem, 09/384.29.73, andre.vandecapelle@skynet.be (tevens conservator Grootmeers). **Penningmeester:** Adelin Goedefroot, Nederzwalmssesteenweg 31, Zingem, 09/384.20.29, goedefroot.adelin@pandora.be.

Afdeling Vlaamse Ardennen

Voorzitter: Norbert Desmet, Dorenstraat 4, 9690 Kluibergen, 0494/65.33.91, desmetnorbert@hotmail.com. **Secretaris:** Filip Keirse* (ook conservator Ingelbos), **Penningmeester:** Jacques Vanheeuverswyn*, rekeningnummer Natuurpunt Vlaamse Ardennen: 891-2540218-89, Burg. Paul Ceuterickstraat 18, 9890 Gavere. **Bestuursleden:** Johan Cosijn, (ook conservator Maarkebeekvallei) Mussestraat 16, 9680 Maarkedal, 055/30.98.10, johan.cosijn@telenet.be. Anne Fobert* (voorzitter IWG). **Conservator:** Lucien Vanden Daele (conservator Kalkoven), Meersstraat 89, 9690 Kluibergen, 055/38.70.54.

Kern Randon Burreken: Filip Hebbrecht, Korsele 31, 9667 Horebeke, 055/49.55.63, filip.hebbrecht@pandora.be. Dirk Van den Berghe, conservator 't Burreken, dirkvandenbergh.e.z@skynet.be.

Afdeling Oudenaarde

Voorzitter: Jean De La Fonteyne, (ook conservator Bos t'Ename), Casterstraat 16, 9700 Oudenaarde, jean.de.lafonteyne@pandora.be. **Secretaris:** Martine De Zitter, Natendries 3, 9700 Oudenaarde, Martine.Dezitter@fulladsl.be. **Penningmeester:** John Veys, Wallestraat 22, 9700 Oudenaarde, john.veys@skynet.be. **Verslaggever:** Andre De Smet, Spendelos 7, 9700 Oudenaarde, andre.desmet3@telenet.be. **Conservators:** Guido Tack* (conservator Bos t'Ename). **Hulpconservators** Bos t'Ename: Jean De Lafonteyne (055/45 50 36) en Pieter Blondé (055/31 96 42). Gerard Mornie (conservator Dal en Snippenweide), St-Amandusstraat 1, 9700 Oudenaarde, 055/31.80.67. Patrick Feys (hulpconservator Dal en Snippenweide), Zandstraat 10b, 9810 Eke, 09/385.85.10. Alexander Van Braeckel, (hulpconservator Langemeersen), Oudstrijdersstraat 51, 9700, Oudenaarde, Alexander.Tine@pandora.be. Johan Cosijn (Conservator Maarkebeekvallei), Mussestraat 16, 9680 Maarkedal, Johan.cosijn@telenet.be. Gunther Groenez (conservator Rooigembeekvallei), Pelikaanstraat 42, 9700 Oudenaarde, gunther.groenez@pandora.be. **Bestuursleden:** Nico Geiregat, Tivolistraat 68 9700 Oudenaarde, Geiregan@meta.fgov.be. Davy De Groote. Luc Denorme, Ommegangstraat 2, 9790 Wortegem-Petegem. Ugo Sansen Vollegemberg 27, 9700 Oudenaarde. Sonja De Smeylet, Pelikaanstraat 42, 9700 Oudenaarde. Frank Tuytens, Borgstraat 9, 9700 Oudenaarde, frank.tuytens@ilvo.vlaanderen.be. Maarten De Smet, Ronsen Heirweg 70, 9700, Oudenaarde, boskabouterintgroen@hotmail.com. Raoul D'Hoossche, Spendelos 19, 9700, Oudenaarde, raoul.dhoossche@skynet.be.

Kern: Werkgroep Bos t'Ename: zie Guido Tack*. **Secretaris:** Luk Putman, Serpentstraat 85, 9700 Oudenaarde, 055/30.96.74. **Penningmeester:** John Veys, Wallestraat 22, 9700 Oudenaarde, 055/31.81.30.

Afdeling Ronse

Voorzitter: Philippe Moreaux (beleidsraad, conservator Pyreneeën – Tombeele), Blauwe Steen 43, 9600 Ronse, 055/21.88.87, moreaux.philippe@skynet.be. **Ondervoorzitter:** Patrick Alexander (conservator Bois Joly), Hogerlucht 67, 9600 Ronse, 055/20.71.23, patrick.alexander@scarlet.be. **Secretaris:** Jeannine Tassyns (studie), Schorissesteenweg 28, 9600 Ronse, 055/20.67.69, j.tassyns@telenet.be. **Penningmeester:** Tom Pottie (conservator Pyreneeën – Tombeele), Rotterij 307, 9600 Ronse, 055/30.54.75, tom.pottie@pandora.be. **Bestuursleden:** Michel Bocquet (webmaster), Roerslaan 36, 9600 Ronse, michel.bocquet@skynet.be. Thierry Braeckvelt, Maquisstraat 231, 9600 Ronse, 055/20.89.14, thierry.braeckvelt@skynet.be. Guy Cammaert (conservator Bosheide), Jacob Van Arteveldestraat 7, 9050 Gentbrugge, 0496/52.52.37. Griet Dewitte (educatie), Broeke 201 E, 9600 Ronse, 055/20.93.08, griet.dewitte@skynet.be. Roland Drieghe (conservator Bois Joly), Ommegangstraat 25, 9600 Ronse, 055/21.86.54, rolanddrieghe@hotmail.com. Wim Jourquin (vogelwerkgroep), Ommegangstraat 49, 9600 Ronse, 055/21.70.75, wim.jourquin@skynet.be. Magda Vergenst (trage wegen, contactpersoon SOW), Vandepuutestraat 6, 9600 Ronse, 055/20.72.83, magda.vergenst@skynet.be. Roland Werbrout (beheer, conservator Pyreneeën – Tombeele), Vinkenstraat 10, 9600 Ronse, 055/23.92.08.

Afdeling zwalm.vallei

Voorzitter: Dominiek Decluyre, Poortweg 7, 9620 Zottegem, 09/360.37.62, dominiek.decluyre@telenet.be. **Ondervoorzitter:** Jan François, Gentse steenweg 138, 9620 Zottegem, 09/361.03.00, jan.francois@pandora.be. **Secretaris:** Geert Wisse, Wijlegem 1, 9630 Zwalm, 055/49.68.92, geertwisse@skynet.net. **Penningmeester:** Bart Magherman, Leonce Roelsstraat 5, 9620 Zottegem, 09/360.09.99, bart.magherman@skynet.be. **Bestuursleden:** Kristof Campens, Hoogstraat 9, 9620 Zottegem. Vincent Decroock, Tweekerkenstraat 89, 9620 Zottegem, 09/367.49.45, vincent.decroock@belgacom.net. Dieter Everaert, Meerlaan 127, 9620 Zottegem, 0484/29.50.96, dieter.everaert@telenet.be. Geert De Knijf, Matrouwstraat 10, 9661 Brakel, 055/42.16.45, geert.de.knijf@inbo.be. Gert Govaerts, Molengben 5, 9630 Zwalm 09/324.50.51, gert.govaerts@pandora.be. Philip Vergelyen, De Pauwstraat 5/1, 9620 Zottegem, 0497/45.75.41, philip.vergelyen@scarlet.be. **Conservators:** Dominiek Decluyre. Heidi Demolder, Matrouwstraat 10, 9661 Brakel, 055/42.16.45, Heidi.demolder@inbo.be. Laurent Flostroy, Beerlegemsebaan 93, 9630 Zwalm, 055/49.64.23, laurent.flostroy@telenet.be. Jan François. Gert Govaerts. Herman Haustraete, Erwetegemstraat 35, 9620 Zottegem, 09/360.72.11, herman.haustraete@rlva.be. Bart Magherman. Joris Otte, Hazestraat 15, 9620 Zottegem, 09/360.44.82. Ward Verhaeghe, Terrasstraat 27, 9620 Zottegem, 055/42.34.44, wardverhaeghe@yahoo.com.

Onze websites: <http://vlaamseardennenplus.be/>; <http://users.skynet.be/wielewaal/> (Schelde-Leie); http://zwalmvallei.be/index_css.html; <http://users.skynet.be/natuurpunt-ronse/>; <http://www.lampyr.be> (invertebratenwerkgroep); <http://www.wvg-vlaamseardennenplus.be/> (vogelwerkgroep); http://vlaamseardennenplus.be/akkervogel_wg.html; <http://www.plantenwerkgroep.be/index.php?view=15>; <http://www.natuur-forum.be/default.asp?Group=6>.

* : adresgegevens van deze persoon vindt u hoger in deze lijst.

Zaterdag 27 oktober 2007

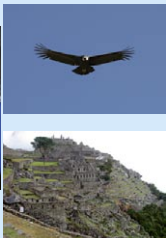
'In het spoor van de Inca's op trektocht door het land van de Condor'

door **Lies De Mol** en **Jeroen Vanheeuverswyn**

in zaal Amigo, Heurnestraat 239 in Heurne, nabij de kerk.

23 dagen trokken we door Zuid-Peru. Prachtige koloniale gebouwen, charmante hotelletjes, de hoofdstad Lima, Inca cola, de 'witte stad' Arequipa, een oude Inca-brug, Plaza de Armas, kavia's, de Patampa-pas op een hoogte van 4910 m, vulkanen, lama's, trekken door de Colca Canyon, de Condor, cactussen, een blitsbezoek aan het Titicacameer, Cuzco, de Salkantay-trekking, bibberen in een tent op 4000 m, adembenemende landschappen, Machu Picchu, de Inca's... het kwam allemaal aan bod. Een unieke ervaring die we graag met jullie willen delen...

Aanvang om 20u stipt. Einde omstreeks 22u30. Inkom € 2,50; max. € 5 per gezin.

Zondag 28 oktober 2007

Klaverdje-vier-wandelingen in Ruien

Om de naam '**Klaverdje Vier**' alle eer aan te doen kun je een keuze maken uit **vier lusvormige wandelingen**.

We komen samen **om 14u op de parking van de zwemkom 'Kluisbos'**. Gidsen zijn Filip Keirse, tel. 055/38.78.83, Norbert Desmet, tel. 0494/65.33.91, Karel De Waele, tel. 09/386.45.60, en Dirk Seigneur. Hou je van wandelen of trek je er graag eens op uit? Ben je een buitenmens met een hart voor de natuur? Gebruik je wel eens een doorsteekje bij jou in de buurt? Als je meehelpt is het mogelijk onze trage wegen te redden. Daarvoor is een flink stuk sensibilisatie van burgers én besturen nodig. Maar minstens even belangrijk is actie op het terrein. Op de 'Dag van de Trage Weg' zorgen we voor beide. **Einde om 17u**. Meebrengen: laarzen of goed schoeisel.

4

5de jaargang nr. 4 oktober-november-december 2007

afgiftekantoor Gent X - erkenning P203773

België-Belgique

PB
GENT X

3/0450

Meander

driemaandelijks tijdschrift van vzw Natuurpunt Vlaamse Ardennen *plus*
v.u. A. Benoot - Y. Moerman Gampelaeredreef 67 9800 Deinze tel. 09/386.38.95

Zaterdag 10 november 2007

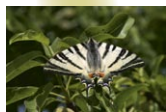
Sardinië en Sicilië

reisverslagen in powerpoint door Jacques Vanheeuverswyn
in het Parochiehuis, Hulstraat 27 te Asper

In april 2006 trok Natuurpunt met Karel De Waele naar Sardinië. Voor de pauze brengt Jacques de hoogtepunten uit deze veertiendaagse rondreis.

In april 2007 verbleef Jacques met zijn familie 2 weken in Sicilië. Diverse **orchideëngroeiplaatsen** werden bezocht op dit eiland dat door de **Etna** overheerst wordt. Ook een oversteek naar de vulkaan **Stromboli** was een hoogtepunt. **Cultuur en geschiedenis** worden niet vergeten!

Aanvang om 20u stipt. Einde omstreeks 22u30. Inkom € 2,50; max. € 5 per gezin.

Zaterdag 24 november 2007

'De Natuur van de **Braziliaanse Pantanal** en de **Amazonen**'
spetterende diavooracht door Nand Fiems en Johan Verbanck
in zaal 'Amigo', Heurnestraat 239 te Heurne, nabij de kerk.

Gelieve een warme pullover mee te brengen, want U gaat van tekst en beeld 'koude rillingen' krijgen...

In de **Pantanal** varen we de **Rio Mutum** af en genieten van zijn ongelooflijke biodiversiteit... een Jabiru op nest; een bare-faced curassow; vele vreemde ijsvogels en reigersoorten; een overweldigende oevervegetatie; prachtige rose lepelaars in de vlucht en in de nestkolonie; speelse otters; capibara's in het moeras; angstaanjagende kaaimannen; prachtig gekleurde macaws en toucans; reuze anaconda's en boa constrictors; verschillende apen en nachtapen in hun natuurlijk habitat...etc

Na de pauze vliegen we naar de impressionante **Iguazu watervallen** en verdiepen we ons in de vreemde wereld van de **Rio Amazonas**: red rumped caciques maken nest; vlinders nippen van bodemmineralen; talrijke kolibriesoorten werden digitaal op foto bevroren tijdens hun razendsnelle vluchten; tapirs jumpen het water in; de great black hawk speurt zijn territorium af langs de oever; een vermilion flycatcher en een rufous motmot wedijveren in kleurenpracht...

Aanvang om 20u stipt. Einde omstreeks 22u30. Inkom € 2,50; max. € 5 per gezin.

